«بوزانتيون»
ارمنيجه يومى وسياسى غزته . صاحب امتياز ومدير مسئول
بوزانت كچيان
مطبعه و اداره خانه سى باب عالى جاده سنده ٢٣-٢٥ نومرولى
دائرۀ مخصوصه ده در

20 ՓԱՐԱՅ

Բիւզանդիոն

20 ՓԱՐԱՅ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ
PUZANTION
Journal Arménien Quotidien, Politique, Financier et Litteraire
Directeur - Propriétaire
PUZANT KETCHIAN
Bab-Ali Djaddéssi, No. 23 _ 25.
CONSTANTINOPLE

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՀԱՅԱԹԵՐԹ ԱՄԵՆՕՐԵԱՅ ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԳԻՏԱԿԱՆ

ԽՄԲԱԳՐԱԿԱՆՔ

ՊԻԶՄԱՐՔ
ԿԱՄ
ԳԵՐՄԱՆԻՈՅ ՄԻՈՒԹԵԱՆ ԳՈՐԾԸ

ԺԵ
ՎԵՐՋԱԲԱՆ

«Ա՛լ հանէ՛, ձգէ՛ զէնքերդ, Ե՛րոս՝ երկայն օրուան աշխատութիւնը լմնցաւ, եւ ժա՛մ է որ ննջենք։»

Բանաստեղծին՝ կողմէ Սիրոյ չաստուածին ուղղուած այս բացագանչութիւնը՝ Վիլհէլմ Բ. [որ իր պարապ ժամերուն մէջ, — եթէ երբեք ունի — Մուսաներն ալ կ'մշակէ,] մտօք ուղղած կրնար ըլլալ առ Արէս, առ չաստուածն Պատերազմի, երբ, կտրուկ անօրինութեամբ մը որ ի սկզբան անխոհեմութիւն կարծուեցաւ, վերջ տուաւ Պիզմարք իշխանի քաղաքական ասպարէզին։

Պիզմարք խաղաղութեան մարդն էր արտաքին խնդիրներու մէջ. կամ գէթ ինքզինք այնպէս կ'դաւանէր։ Բայց Գերմանիոյ խորհրդարանական պայմաններուն մէջ, ներքին խաղաղութեան համար, ա՛լ պէտք էր որ վերջ տրուէր Պիզմարքի բռնապետութեան։ Երիտասարդ կայսրն, 1890ին, զայս հասկցաւ, և անկէ ի վեր ինչ որ ալ պատահած ըլլայ, [ատիկա մեր ներկայ ուսումնասիրութեան սահմանէն դուրս է,] անժխտելի է թէ Վիլհէլմ Բ.ի Պիզմարքէ բաժնուիլը մեկնուեցաւ իբր նշան մը թէ Խորհրդարանին կամքին եւ որոշումներուն աւելի համաձայն կերպիւ կառավարել կ'խորհէր։

Եւ մինչեւ իսկ եթէ Վիլհէլմ Բ. իր կամքը դրաւ Պիզմարքի կամքին տեղ, 1890ին իր կամք նուազ բացարձակ էր քան Ռայխսդակը ծաղրող և իր խորհուրդներուն լոկ գործի մը նկատող Պիզմարքի կամքը։

Ձ'Պիզմարք հեռացնելու մեծ որոշումը տալէ առաջ, կայսրը շատ վայելչապէս գործադրեց զայն։ Ամէն բան ըրաւ՝ Հայրենեաց մեծանուն աշխատաւորին սիրտն ամոքելու և անոր երկարամեայ(?) պաշտօնավարութեան փառքը բարձրացնելու համար։

Նամակաւ մը զոր հրատարակել տուաւ, կայսրը ցաւ յայտնեց իր հօր և մեծ-հօր վստահութիւնը լիովին գրաւած նշանաւոր պետական մարդէն բաժնուիլ հարկադրուելուն համար։ Ցաւօք ընդունեց իրեն մատուցած հրաժարականը։ Ցիչեց(?) Պիզմարքի մեծամեծ ծառայութիւններն Հայրենեաց միութեան և կայսրութեան վերահաստատման համար։ Ցայտարարեց թէ ո՛րքան Գերմանիա կանգուն մնայ, պիտի չմոռցուին այն ծառայութիւնք։ Ցարեց թէ Բրուսիոյ Թագաւորին եւ Գերմանիոյ Կայսեր տրամադրութեան ներքեւ միացած չեն նոր միջոցներ՝ այնքան արդիւնաւէտ, այնքան մեծահամբաւ վստահելի մը վարձատրելու [*]. բայց ինք երախտագիտութեան այս հրապարակային հաւաստիքին հետ՝ Լաուէնպուրկի Դուքս կ'անուանէ զնա, ա՛յն երկրին անունովը [ի Շլէզվիկ-Հոլշդայն] որուն գերման Հայրենեաց հետ միացման ճարտար գործիչն եղած էր։ Միանգամայն ծիաւորաց զօրապետի աստիճանն ու իրաւունքները կուտայ. զի Բանակին մէջ ստորադաս պայմի(?) աստիճանը միայն ունեցող Պիզմարք, քաղաքային ասպարէզի մէջ մտնելէ ի վեր, հետզհետէ զինուորական աստիճաններ ալ ստանալով, հեծելազօր զօրապետ եղած էր արդէն։ Կայսեր նամակն այնքան պատուաբեր, այնքան ներբողաբից(?) էր որ իրաւամբ դիտել տրուեցաւ այն ատեն թէ գրեթէ երբեք լսուած չէր որ վեհապետ մը հպատակի մը ուղղուած գրի մը մէջ ա՛յս աստիճան երախտագիտական եւ ներբողական ոճ մը գործածած ըլլայ։ Բայց շնորհապարտ Հայրենիքը նիւթական ու բարոյական այնպիսի պատիւներով ողողած էր զՊիզմարք, [ի մէջ այլոց՝ երիտասարդութեան անկուածի Տօն Քիշօթը կամ Բրուսիացի Եունքերը(?) բարձրացնելով մեծահարուստ ազարակատէրի և միլիոնատէր գործարանապետի նախանձելի վիճակին,] որ Վիլհէլմ Բ.ի այս գիրն անգամ նոր փայլ մը չէր աւելցներ Պիզմարք անունին վրայ։

Բայց ի՞նչ էր Աքիլլէսի քէնը բաղդատմամբ Պիզմարքի արտմութեան՝ պաշտօնանկութենէն ետքը։ Վաղվաղ մռնչիւնը, խօլական արշաւն, այլանդակ ոստոստումը վանդակափակ մատաղ առիւծին զոր կ'դիտենք գազանոցներու մէջ՝ այնքան հետաքրքրաշարժ չեն անասնական աշխարհին համար՝ որքան Պիզմարքեան զայրոյթին բերանացի և լրագրական արտայայտութիւնք՝ պաշտօնանկ և շնորհազուրկ պետական մարդերու աշխարհին մէջ։

Պիզմարք, ի բնէ խստաբիրտ, կոշտ, անտաշ, աններող մարդ, իր անկումը լռութեամբ ու ծանրութեամբ ընդունելու արժանապատուութիւնը չունեցաւ երբեք։ Դառաց, ճուաց, ուզեց որ աշխարհ վկայ ըլլայ թէ երիտասարդ կայսրն ապերախտ գտնուած էր Հայրենեաց մեծագոյն գործիչին հանդէպ։ Պիզմարք չա՛տ աւելի կ'մեծնար իր ազգին առջեւ ու պատմութեան առջեւ եթէ գերմանական միութեան մեծ սատարներուն՝ Վիլհէլմի Առաջնոյ, Մոլթքէի եւ Ռօօնի մահէն ետքն այնքան երկար չապրէր։ Զ'կոմս Արնիմ չարաչար հալածեց եւ պատժել տուաւ, բարոյապէս ու նիւթապէս փճացնելով՝ դժնդակ մահուամբ մեռցուց, Բարիզի դեսպանութենէն պաշտօնանկ ըլլալէ ետքը պետական գաղտնիքներ երեւան հանելուն համար՝ իր անձնական պաշտպանութեան համար, մինչ նոյն օրէնքով, նոյն իրաւունքով ինք տասնպատիկ աւելի յանցաւոր կ'գտնուէր՝ չա՛տ աւելի կարեւոր գաղտնիքներ երեւան հանելով՝ պաշտօնանկութենէն ետքը։ Թէեւ ա՛լ իր իշխանութեան տակ չունէր Գերմանիոյ այն մեծ թերթերը զորս վարժեցուցած էր «Սողուններուն դրամով» կաշառուելու և իր ամէն ուզածները գրելու, բայց դո՛նէ գտաւ ցայն վայր աննշան թերթ մը, մերձակայ քաղաքին Համպուրկէր Նախրիխտըն, որ շնորհազուրկ Պիզմարքի անգաղտնապահութեանց գործիք ըլլալով, իրեն համար համբաւի միջոց մը գտնելու բախտն ունեցաւ։

Պիզմարք չէր ուզեր խոստովանիլ թէ Վիլհէլմ Բ., թէեւ ակամայ, բայց իրական ծառայութիւն մը մատուցած էր իրեն՝ Պիզմարքի, Տէրութեան գործերուն համար պատասխանատուութենէ հեռացնելով զինք ճի՛շդ ա՛յն պահուն երբ իր ներքին քաղաքականութեան սնանկութիւնը կ'հռչակուէր Ռայխսդակի մէջ, որ ա՛լ մտիկ չէր ըներ Պիզմարքի, և ամէն կարեւոր խնդիրներու առթիւ զայն պարտիլ ձգելն իրեն բան գործ ըրած էր։ Գերմանիոյ վարչային դրութիւնն այնպէս է [մանաւանդ Պիզմարքի օրով այնպէս էր] որ արտաքին աշխարհավարութեան գլխաւոր վարիչը նաեւ ներքին քաղաքականութեան գլխաւոր վարիչը պէտք է ըլլայ։ Արդ, ինչ նոր յաջողութիւններ ալ վերապահուած ըլլային Պիզմարքի արտաքին աշխարհավարութեան, ներքինը կուտ մը չէր արժեր այլ եւս, ու կայսրը կ'տեսնէր թէ մեծագոյն վտանգը ներսէն էր։ Սքանչելի Բանակ մը և Երրեակ Զինակցութիւնը կ'պաշտպանէին կայսրութիւնն արտաքուստ, և 1890ին ո՛չ ոք կ'գուշակէր ֆրանքռուս վերջնական զինակցութիւն մը։ Խնդիր է թէ Պիզմարք ինքն իսկ կրնա՞ր խափանել Ֆրանսացի և ռուս ազգերը բնազդօրէն իրարու գիրկը նետող քաղաքական, իմացական եւ տնտեսական պատճառները։ Բոլոր այն զիջումներուն հակառակ զորս ըրած էր Ռուսիոյ, ու տակաւին կ'ընէր մինչեւ վերջին վայրկեանը, Պիզմարք երբեք Ռուսիոյ անկեղծ բարեկամը չճանչուեցաւ ռուս ժողովրդէն, կամ Աղեքսանդր Գ. կայսրէն։ Բոլոր Ռուսիա երկերես, կեղծաւոր, ինքնասէր, հակառուս գործիչ մը կ'սեպէր զՊիզմարք։ Ուրեմն, ցնդած ծերունիի ինքնագովութիւն մ'էր այն որով Պիզմարք կ'պարծենար որ եթէ ինք մնար գործի գլուխ, Ֆրանսա և Ռուսիա չէին զինակցեր։ Բայց միւս կողմէ, ընկերային վտանգին դէմ դնելու համար Պիզմարքեան միջոցներէն տարբեր միջոցներ խորհելու ժամն եկած էր, և գրեթէ Պիզմարքի անձն իսկ արգելք էր գործաւոր դասերուն սիրաշահուելուն։ Իր պաշտօնանկութենէն ի վեր հրաշքներ չպատահեցան ներքին աշխարհավարութեան մէջ, բայց դո՛նէ ձգտեալ վիճակը մեղմացաւ, ընկերվարական նոր ծայրայեղութիւնք չգործուեցան, կաթոլիկները պետական կուսակցութիւններուն հետ աւելի համերաշխ ընթացան, և նուազ բռնապետական ընթացք մ'ունեցան Պիզմարքի յաջորդներն, — այն լուսամիտ, բարեկիրթ, բարեբարոյ, գիտնական, պատուական զօրապետն ու աննշան դիւանագէտը, Քաբրիվի, տեսակ մը բացառութիւն Բրուսիոյ զօրապետներուն հպարտ, անմերձենալի դասակարգին մէջ, և այն խոհական ծերունին, որ եթէ գործ չի տեսներ, գէթ խոշոր ալ չի ջարդեր, ու թո՛ղ կուտայ որ ուրիշներ խոշոր խոշոր ջարդեն, այն է՝ արդի վարչապետ Հօհէնլօհէ իշխան, Պիզմարքի մտերիմ, որ մինչեւ վերջը չդադրեցաւ հնարքներ գտնելէ՝ պաշտօնանկութեան անբուժելի ցաւը մոռցնելու համար Պիզմարքի։

Զի վերջապէս հասկցուելու է [կ'ըսէին Պիզմարքի խորհրդարանական ընդդիմադիրք] թէ արտաքին աշխարհավարութեան յաջողութիւնը, դիւանագիտական ճարպիկութեան գերազանցութիւնն ամենայն ինչ չեն պետական մարդու մը համար։ Եթէ ատոնք պիտի ըլլան կշիռքը(?) պետական մարդու մեծութիւնը չափելու համար, ո՞րչափ յիմար են ուրեմն Անգլիացիք՝ այնքան մեծարելնուն համար իրենց Կլատստոնին յիշատակը։ Զիք տարակոյս որ եթէ Գերմանիոյ համար դարուս մեծագոյն աշխարհավարը Պիզմարք է, Անգլիացիք ալ կ'դաւանին թէ դարուս սկիզբէն՝ կամ գէթ Բիթէն ի վեր, իրենց է՛ն մեծ աշխարհավարը Կլատստոնն է։ Ուստի՞ է այս. զի Կլատստոնի արտաքին աշխարհավարութիւնը զերօ է։ Ղրիմու պատերազմին ըրաւ Կլատստոն, և յետոյ զղջաց՝ Ռուսիոյ հետ Անգլիան գժտեցնելուն համար։ Հիւսիսայնոց եւ Հարաւայնոց եղբայրասպան պատերազմին մէջ թեքնելու Հարաւայնոց և անոնց Տէյվիս Նախագահին ու Լի սպարապետին, և այս քաղաքական սխալէն զատ, Հարաւայնոց համար իր համակրութեան հետեւանքն ըլլալով, այնպիսի անզգուշութիւններու մէջ գտնուեցաւ որ յետոյ պատճառ եղաւ Բրիտանեան Տէրութեան Ժընէվի իրաւարար Ատեանէն դատապարտուելուն և երեք միլիոն ոսկի տուգանք վճարելուն Ամերիկայի, — մինչ Պիզմարք արտաքին քաղաքականութեան մէջ չըրաւ բան մը որուն համար յետոյ զղջալու առիթ ունեցած ըլլայ։ Ինչո՞վ ուրեմն յիշատակելի է Կլատստոն իր հայրենակիցներուն համար. — Իր ներքին աշխարհավարութեան, այն է՝ իր գործադրած տնտեսական, գանձային և մաքսային բարենորոգումներուն համար, վաճառականութեան ահագին մղում տալուն համար, իր հաստատած խորհրդարանական բարեքարգումներուն համար, հանրային իրաւունքներու լուսամիտ և հանրօգուտ եղանակաւ ընդարձակման ու կանոնաւորման համար, գործաւորներու վիճակին բարւոքումն ապահովող օրէնքներ դնելուն համար, անողորմական հարկերը ջնջելուն համար, հանրային կրթութեան մեծ զարկ մը տալուն համար, կղերական և ազնուապետական անհարկի առանձնաշնորհումները ջնջելուն համար, լրագրաց ու տպարանաց տուրքը բառնալուն համար, նա՛ մանաւանդ տպագրական թուղթն աժանցնելուն համար, ևն. ևն։ [*]

Ըսել է՝ կան մեծագործութիւններ ալ զորս աշխարհավարներ կ'կատարեն՝ առանց պատերազմ մղելու։ Հի՛ն, ծթռած ոճով Պատմագրութիւնն է այն, հի՛ն, ծթռած ոճով կենսագրութիւնն է այն որ միայն պատերազմի արարքներով մեծցած աշխարհավարները կ'փառաւորէ։ Արդեօք այս ճշմարտութիւնն զգալո՞ւն համար է որ երիտասարդ Նիքոլա Բ. կայսրն ալ ընդհանուր զինաթափութեան կոչում կ'ընէ։ Ո՞վ կրնայ գիտնալ ռուսական առաջարկի մը բուն շարժառիթն ու նպատակը։ Բայց նոյն իսկ Ռուսիոյ մէջ ո՞չ ապաքէն Աղեքսանդր Բ. աւելի պիտի յիշուի իբրեւ «Ծորտերուն Ազատարարը» քան այս կամ այն պատերազմին յաղթականը։ Նոյնքան ճի՛շդ չէ՞ նաեւ որ դպրոցներ բացող և հանրային կրթութեան ծաւալման սատարող Վարչութիւն մը դպրոցներ փակող Վարչութենէ մը չա՛տ աւելի պիտի յիշուի ու փառաւորուի հանուրց Ռուսաստանեայց յայնծաւալ կայսրութեան մէջ։

Այս մտքով ահա կ'խօսէին Ռայխսդակի մէջ Տքդ. Վիրխով, անուանի Բրոֆէսորը մարդախօսութեան, համբաւաւոր կենսաբանն, ևլն., ու Ֆրայզինիկէ կոչուած գերման ազատականք, որք արտաքին աշխարհավարութեան մէջ հանդարտութիւն և ներքին աշխարհավարութեան մէջ լուսամիտ և յառաջդէմ բարենորոգում կ'պահանջէին։ Բայց այս չափաւոր ազատականք ալ իրենց կարգին տկարացան, և դէմ առ դէմ մնացին՝ մի կողմէ Պիզմարքի բռնապետութիւնը, միւս կողմէ Ընկերվարականները և այլ ծայրայեղներու անօգուտ եւ զայրացուցիչ անհեթեթութիւնները։ Ո՛չ մէկ, ո՛չ միւս կողմը խօսք կ'հասկնար։ Այս անհաւասարակշիռ կացութեան, այս խանգարեալ դրութեան դարման մը բերել խորհեցաւ Վիլհէլմ Բ., Պիզմարքի պաշտօնանկութեամբ համարձակ կոչում մ'ընելով ժողովրդային ողջամիտ դասակարգերուն վստահութեան։ Բայց հիմա դեռ չա՛տ կանուխ է Վիլհէլմ Բ.ի ներքին քաղաքականութեան արդիւնքներուն վրայ խօսելու համար։

Զ'Պիզմարք պաշտօնանկ ընելէ ետքը, Վիլհէլմ Բ. իրեն բան գործ ըրաւ միջոցներ հնարել անոր սիրտը շինելու համար, անկեղծ հիացող մ'ըլլալով գերման կայսրութեան վերաշինութեան գործիչին։ Պիզմարք տարիներով Կայսեր երեսը չտեսաւ։ 1892ին, երբ իր մեծ տղուն ամուսնութեան առթիւ Վիեննա գնաց, տգեղ տեսարաններ տեղի ունեցան՝ գերման դեսպանին և Պիզմարքի զիրար տեսնել չուզելո՛ւն համար արքունական ընդունելութեանց մէջ, ևն։ Բայց հետեւեալ տարին, երբ Պիզմարք ծանրապէս հիւանդացաւ ի Քիսինկէն, կայսրն առիթէն օգտուելով հաշտութեան ու ցաւակցութեան սրտագին գիր մը ղրկեց, և մի քանի ամիս ետքը Պիզմարք շնորհակալութիւն յայտնելու համար Պերլինի արքայական Պալատն եկաւ, և կայսրն անմիջապէս փոխադարձ այցելութեան գնաց Ֆրիտրիխսրուէ, և ընտանեբար տեսնուեցաւ Պիզմարքի և իր ամբողջ գերդաստանին հետ։ Աւելի ետքը, կայսրն յատուկ շքադրամ մը կտրել տուաւ ի յիշատակ այս մեծ հաշտութեան, և Պիզմարք ա՛լ չկրցաւ իր երախտագիտութիւնը զլանալ այնպիսի Վեհապետի մը որ իր սիրտը շահելու համար ո՛չ մէկ միջոց, ո՛չ մէկ առիթ զանց կ'ընէր։ Այնու հանդերձ, չմոռցաւ կտակել որ իր գերեզմանին վրայ իբրեւ միակ տիտղոս իրեն համար ըսուի ո՛չ թէ «Լաուէնպուրկի Դուքս», այլ «Հաւատարիմ Գերման ծառան Վիլհէլմի Առաջնոյ»։

Զանց կ'ընենք Պիզմարքի մահուան պարագաներն, որոց վրայ երկարօրէն գրուեցաւ արդէն լրագիրս ուրիշ կողմերը։ Մեր նպատակն եղաւ՝ Պիզմարքի մահուան առթիւ պատմական տեսութիւն մ'ընել Գերմանիոյ միութեան գործին վրայ։ Մեր համոզումն է թէ օրաթերթերու մէջ անգամ այսպիսի տեսութիւններ երբեմն պէտք են՝ քաղաքական և միջազգային մեծ խնդիրներուն վրայ հիմնական ծանօթութիւն տալու համար, առանց որոյ շատ մը օրըստօրէական դէպքեր և լուրեր անհասկնալի պիտի մնային, կամ իրենց բովանդակ նշանակութեամբ չպիտի հասկցուէին։ Մեր մէջ պատանիները շատ հեղ դպրոցէ կ'ելնեն առանց նոր ժամանակներու կամ մանաւանդ մեր դարուն քաղաքական պատմութիւնը սորվելու։ Հին Եգիպտացիներուն ու Նինուէցիներուն վրայ, կամ առ առաւելն Հելլէն դիցաբանութեան և Հռոմայ Կայսրներուն վրայ, աւելի բան գիտեն քան Պոնաբարդի, Քավուրի, Ուաշինկդընի, Քօշութի և Լինքըլնի վրայ։ Իսկ չափահասները լրագրերէն միայն կ'սորվին ժամանակակից քաղաքական պատմութիւնը. զի եւրոպական լեզու չգիտցողի մը դժուար է մեր մէջ գտնել ժամանակակից պատմութեան, կամ պատմական իմաստասիրութեան, կամ դիւանագիտական պատմութեան գիրքեր։ Խմբագիրներուն պաշտօնն ուրեմն, մեր տեսութեամբ, միայն առօրեայ դէպքերն արձանագրել և մեկնաբանել չէ՛։ Պէտք է մերթ ընդ մերթ կանգ առնել՝ դէպքերուն ամբողջ շարքին վրայ քննական ակնարկ մը նետելու, անոնց ծագումն ու փոփոխումը(?), պատճառն ու հետեւութիւնը բացատրելու համար, որով նաեւ մասամբ կ'շինուի ժողովուրդի մը քաղաքական դաստիարակութիւնը։ — Մեք ասոր մէկ աշխատութիւն մ'ալ Արեւելքի մէջ կատարեցինք «Երից Կայսրաց Տարին», այն տարին ուր Գերմանիա երեք կայսր տեսաւ, այն տարին որ սկսաւ Վիլհէլմ Ա.ով, շարունակուեցաւ Ֆրետերիկ Գ.ով ու իր քաղցկեղով, և վերջացաւ Վիլհէլմ Բ.ով, — 1887ին, երբ վեց յօդուած հրատարակեցինք ծերունի Վիլհէլմի կենսագրութեան վրայ։ Բայց եթէ Պիզմարքի կենսագրութեան եւրոպական մեծագոյն թերթերէ աւելի տեղ տուինք, ասոր համար ընթերցողներուն ներողամտութեան կոչում ընելու պէտք չենք զգար այնքան. զի յայտնի է թէ մեր ժողովրդին մէկ մասին այնքան ծանօթ չեն եւրոպական ժամանակակից պատմութեան շատ մը պարագաներ որք ընտանի են Եւրոպացիներուն՝ պատմական գիրքերուն ու հանդէսներուն առատութեան և պատմական նիւթերու վրայ հրատարակութիւններ ընելու դիւրութեան պատճառաւ։ Պիզմարքի այս կենսագրութիւնը թերեւս ի մօտոյ գրքի ձեւով ալ հրատարակենք՝ քանի մը մասերը քիչ մը աւելի ճշտելով, մանրամասնելով և ընդլայնելով, ինչպէս մեր ընթերցողներէ ոմանք փափաք յայտնեցին, և այն ատեն Պիզմարք(?) անունով հատոր մը դրած կ'ըլլանք այն երեք տետրակներուն՝ Քավուրի, Մէթէրնիխի և Թալէյրանի [կամ Թալէրանի] քով, զորս իբր 30 տարի առաջ հրատարակեց վաղամեռիկ թեկնածուն դիւանագիտութեան՝ Ղազարոս Յակոբեան(?) տաղանդաւոր և գրագէտ պաշտօնեան Խարիճիէի, որ շատ սահուն և կոկիկ աշխարհաբարով մը ուրուագծած էր այն երեք դիւանագէտներուն գործունէութիւնն, որոց առաջինը [Քավուր] նոր ազգութիւն և Պետութիւն մը շինեց, երկրորդը [Մէթէրնիխ] քիչ մնաց որ հին Տէրութիւն մը [Աւստրիա] իր կործանման հասցնէր՝ յետադէմ ընթացքով մը. իսկ երրորդը, զուարթ, սրախօս, սկեպտիկ և Նրբամիտ Գաղղիացին եւ խորադէտ ու ցոփակեաց նախկին եպիսկոպոսը [Թալէյրան], Պոնաբարդը, Պուրպոններն ու Եւրոպեան Տէրութիւններն իրարու ծախեց, յաջորդաբար ամէնուն ալ ծառայելով, զամէնքն ալ խաբելով, բայց կարելի եղածին չափ քիչ վնասով Ֆրանսան ազատելով յետ Նաբոլէոնեան խորտակման ի Սէնդ Էլէնա, և ամէն կողմէ ալ շահած դրամներն հանգիստ վայելելով այն ծերութեան մէջ, զոր անցուց իր խայտառակ կեանքին թողած յօդատապերը(?) դարմանելով։

Ասոնց վրայ, և բոլոր այս դարուն և նախորդ դարերուն ալ դիւանագէտներուն վրայ, յաղթական սիւնի մը պէս չէք չիտակ և չա՛տ վեր կ'կանգնի ահագին դէմքը Պիզմարքի, իր ահագին գլուխով, և բոլոր մեծ մարդոց գանկէն աւելի՛ մեծ գանկովն, — ա՛յն Պիզմարքի որ իր ամէն թերութիւններով հանդերձ, լոկ դիւանագէտ մը կամ աշխարհավար մը չէ իր ազգակիցներուն համար, այլ հին ժամանակներու չաստուած մ'է գրեթէ։ Ա՛ն տեսակ արտակարգ, հսկայակազմ, հսկայամիտ մարդերու տեսիլն իրենց մտքին առջեւ ունենալով է որ հին Հելլէնք՝ բոլոր աշխարհի է՛ն վառ երեւակայութեան տէր ժողովուրդը՝ մարդոցմէ չաստուածներ շինելու պէտքն զգացեր էին։ Եւ եթէ ցայսօր Տեւտոնք իրենց անտառաբնակ նախահարց կրօնը դաւանէին զոր կ'նկարագրէ Տակիտոս, անշուշտ իրենց դից է՛ն հզօրն և է՛ն ժողովրդականը կը հռչակէին զՊիզմարք։

ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

[*]. — Պիզմարք որ Սատովայի պատերազմէն ետքը կոմսութեան բարձրացած էր, Ֆրանսայի պատերազմէն ի վեր ալ իշխան էր, Ֆրիտրիխսրուէի այն ընդարձակ և մեծարժէք կալուածով որ արդէն իր տիրոջ իշխանական տիտղոս կ'պարգեւէ։

[*]. — Ականջը խօսի մեր Հ. Պարտուց Վարչութեան Տնօրէն Խորհրդին։ Բայց այն մարմնոյն մէջ կամ զայն ընտրող Եւրոպացի Պանքերներուն մէջ կա՞յ պետական մարդ մը՝ երկրի մը նոյն իսկ ելմտական զարգացման ճշմարիտ միջոցներն հասկցող։ Կարելի եղածին չափ շատ ոսկի քաշել Թուրքիայէն, սակարկուած մսին լիպրան ամբողջովին կտրելով հանելով, առանց երկու փարան անգամ զեղչելու, ահա՛ բովանդակ վարչային գիտութիւնն որով կ'պարծի նորահաւաք այն մեծ շէնքը, Վալօաքի(?) արարաճարտարական հրաշակերտ։ Բայց... Ցարո՛ն անգամ ջնջած է լրագիրներու վրայ տուրքը։

ԿԱՆԱՆՑ ԲԱԺԻՆԸ

ԿԻՆԸ ԴԷՐԸ
ԶԱՒԱԿՆԵՐՈՒՆ ԴԱՍՏԻԱՐԱԿՈՒԹԵԱՆ ՄԷՋ

Բ. [*]

Ամէնէն աւելի հոգ տարուելիք բաներէն մէկն է պզտիկին սենեակին կարգադրութիւնն ու մաքրութիւնը։ Շատ արեւ առնող սենեակ մը տալու է անոր, և լոյսը փեղկերով չափաւորելու. բնաւ գորգերով ու աւելորդ կարասիներով խճողելու չէ այն, վարագոյրները թեթեւ պէտք են, և կարելի եղածին չափ յաճախ՝ օդը փոխելու է, ամառ թէ ձմեռ։ Օրօրոցին վարագոյրները մուսլինէ ըլլան լաւագոյն կ'ըլլայ, և յաճախ լուալու է զանոնք. ամէն բանէ աւելի մաքրութիւնը տիրապետելու է այդ թանկագին թռչնիկին վանդակին մէջ։ Նաեւ հագուստները պէտք չէ բնաւ զինքը նեղեն. կան մայրեր որ կ'ուզեն իրենց տղաքները չարչարել զարդարուն զգեստներու, ծանր մանթօներու և փետուրներով ու ժանեակներով բեռնաւորեալ գլխարկներու մէջ. իրաւ արգահատանք կ'ազդեն այդ անմեղներուն՝ իրենց ծնողքին ցուցամոլութիւնը գոհացնելու համար կրած տառապանքը։ Կարելի եղածին չափ թեթեւ հագուստներ, ուսերէն կախուած, մէջքը թեւերն ազատ, սրունքներն ազատ, բարակ մուսլինէ կախուելիկ գդակ մը, ահա արդուզարդ մը, հանգստաւէտ ու հաճելի, թէ՛ մանկիկին և թէ զայն հագուեցնողին։

Երբ 2 ամսուան ըլլայ տղան, կարելի եղածին չափ բաց օդի մէջ պահելու է զայն. Եւրոպայի մէջ ընդհանրապէս տղաքները տեսակ մը կառք օրօրոց ունին ուր ամառներն օրն ի բուն պարտէզը կ'անցընեն, մեծ հովանոց մը գլուխնուն վերեւ զետեղուած. իսկ արեւը մարը մտնելուն պէս, տղան ալ իր անկողինը կ'մտնէ. մաքուր օդն, իր մօրն անպայման կաթին չափ, սնունդ կուտայ մանկան և կ'կազդուրէ զայն։ Տակաւին մանկիկ մը մէկ տարեկան չեղած մայրն սկսելու է զայն վարժեցնել կամք չունենալու. երբ անգամ մը այդ պզտիկը տեսնէ թէ իրեն մերժուած առարկայ մը, լալուն պէս իր ձեռքը կ'տրուի, այլ եւս այդ միջոցը զէնք կ'ընէ իրեն և ատոր հետեւութիւնը դէշ կ'ըլլայ. որովհետեւ կ'պատահի որ երբեմն անկարելին պահանջէ. այն ատեն լացը կ'երկարի, արիւնը գլուխը կ'ելնէ և տղան կ'հիւանդանայ։ Ընդհակառակն, երբ անգամ մը տղան համոզուի որ իր լացն ազդեցութիւն չունի, և անգամ մը մերժուած բանն ինչ որ ալ ըլլայ ձեռք չի կրնար անցընել, այն ատեն բնազդաբար, անգիտակցաբար մերժուած կ'ըլլայ հնազանդելու։ Այն տարիքին մէջ ուր տրամաբանել կարելի չէ իրեն հետ, հնազանդութիւնը սովորութիւն ընել տալու է անոր։ Խստիւ արգիլելու է զինքը շրջապատողներուն, մանաւանդ դայակներուն, ընել տալ անոր ինչ որ դուք արգիլած էք. ընդհանրապէս այդ կիներ ամենամեծ խոչընդոտներ եղած են մանուկներու դաստիարակութեան։ Անոնք տղան զուարճութեան առարկայ կ'նկատեն, ինչպէս դժբախտաբար շատ մայրեր ալ։ Տանտիկին մը, մանաւանդ երբ մայր է, չափազանց ուշադրութիւն ընելու է իր ծառաներուն վարքին ու բարքին։ Դայեակի մը համար ամէնէն աւելի պէտք է պահանջէ բարեկրթութիւն. հոգ չէ եթէ իր գործերուն մէջ պզտիկ թերութիւններ ունենայ ան, ամէնէն աւելի ի նկատի առնելիք բանը բարեկրթութիւնն է։ Գիտեմ թէ մերիններուն մէջ հազուագիւտ յատկութիւն մ'է այդ, բայց միշտ փնտռելով կարելի է գտնել, եթէ ոչ բարեկիրթը գոնէ նուազ անկիրթը. և երբ բարի և ամենուէր կին մ'է այն, տանտիկինը կրնայ յաջողիլ զայն փոխելու և տղուն օգտակար ընելու։

Մայրական գորովը չափազանցութեան մղելու չէ զմեզ, պէտք չէ տղուն կամքին գերին ըլլանք և զայն չլացնելու համար ամէն յոռի սովորութիւն ներենք անոր. ասով թէ՛ մեք դժբախտ կ'ըլլանք և թէ տղան։

Կինը մայր ըլլալով հանդերձ զրկուելու չէ իր սովորական կեանքին զբաղումներէն ու զուարճութիւններէն. պէտք չէ երբեք ձգէ ամուսինն ու տունը, մինչ միայն զաւկովը զբաղելու համար, այլ բաժնելու է ժամանակը։ Արդէն եթէ կանոնաւոր կերպով խնամուի տղայ մը, շատ դժուարութիւններ ջնջուած կ'ըլլան։ Օրինակի համար, երբ տղան մեծնելուն պէս պառկիլ վարժի և գիշերը մէկ անգամ միայն կաթ ուտել, այն ատեն մայրը շատ հանգիստ կ'ըլլայ։ Նմանապէս օրուան մէջ կրնայ տղան գետինը գորգին կամ ծածկոյի մը վրայ նստիլ ու պզտիկ անվնաս խաղալիկներով ժամանակ անցընել և ազատ թողուլ մայրն որ իր գործին նայի։ Շատ դէշ բան է տարին անցուցած տղան միշտ գրկել. ազատ ձգելու է զայն որ ուզածին պէս քաշքշուի այնպիսի սենեակի մը մէջ ուր վտանգ չկրնար պատահիլ։ Նաեւ պէտք չէ՛ անընդհատ անոր հետ խօսիլ, անով զբաղիլ. այսպէս շատ մայրեր եասիր(?) ըրած են իրենց տղան, և ինքզինքնին պարապ տեղը չարչարած։ Երբ մօրը բազմազբաղ մէկ ժամուն տղան ճչէ և ուզէ անպատճառ մօրն ուշադրութիւնն իրեն դարձնել, մայրը քաղցրութեամբ մերժելու է զայն. այդ պզտիկ արարածներ ընդհանրապէս զիրենք սիրողէն կ'պահանջեն որ ուրիշ բանի չնայի այլ միայն իրենցն ըլլայ. ուստի կանուխէն հասկցնելու է անոնց թէ մինակ

[*]. — Տես. ՇԲ. աւուր թիւէն, եւ վերջ։

չէն աչխարհիս վրայ և թէ մայրիկը լոկ իրենց համար չ'է ստեղծուած։

Այսու համդերձ սոսկալի տպաւորութիւն բրած են վրաս այն մայրերն որք իրենց 1-2 տարեկան աղեկը կշտամբելու քաջութիւնն ունին. Իրաւ բարբարոսութիւն է այդ անմեղները չարչարելը, մինթէ իրե՞նց է յանցանքն՝ անչնորհ ըլլալնուն, երբ այնպէս վարժեցուցած են զիրենք, անգամ մը չափազանց գգուելով երես տալով և անգամ մը չափազանց կչտամբելով։ Երբեմն ալ այն օրուան մօրը ջղային դրութեան կամ բարոյական կացութեան զոհերն են այդ խեղճ պզտիկները։ Հաւատացէք են այն կիներ որոնք իրենց Ֆիզիքական ու բարոյական տառապանքը կինան պահել սրբտերնուն խորն և մինչ բարի ու ժպտուն երեւիլ իրենց զաւկին, մինչ նոյն օրինակ բնաւորութեամբ [...] վարուիլ անոր հետ։

Իրաւ, քիչ մը դժուար է ջղային կնոջ մը՝ երկար ատեն զսպել իր ջիղեր, և այս բան երբեմն աղետաբեր իսկ կրնայ ըլլալ իր առողջութեան։ Ուստի երբ զգայ որ այն օրը սաստիկ գրգռուած է, ջանալու է կրցածին չափ հեռու կենալ տղէն. այս բանն անկարելի չի՛ կրնար ըլլալ իրեն, մանաւանդ երբ բախտ ունի իր մօտ վըստահելի օժանդակ մը ունենալու։ Երբեք տղուն զգացնելու չէ թէ ինքն իր ծնողքին այն օրուան տրամադրութեան խաղալիքն է. անոր առջեւ հայր ու մայր միշտ միեւնոյն բնաւորութիւնը, միշտ միեւնոյն լուրջ քաղցրամիտութիւնը ցուցնելու են, եթէ ոչ՝ մեծապէս կ'նուազի իրենց ազդեցութիւնը։

Մինչեւ որ տրամաբանել կարելի ըլլայ անոր հետ, վարժութեամբ ներմուծելու է անոր՝ ամէն բարի սովորութիւն։ Օրինակի համար. զարչելցնելու է զինք ամէն կոշտ բաներէ, քաղաքավար ընելու է սովորութեամբ. այն աստիճան զզուանք յայտնելու է անոր առջև տգեղ ու անչնորհ բաներուն, որ տղան բնազդաբար ինքն ալ խորշի անոնցմէ։ Պէտք չէ երբեք սպառնալ, երբեք բան մ՞սպառնալով արգիլել անոր՝ որովհետեւ միշտ այդ պզտիկ չարաճճիներուն համար արգելեալ պտուղը մասնաւոր հրապոյր մը ունի։ Վախի գաղափարը տալու չէ անոնց, քաջութեան և անվեհերութեան վարժեցնելու է կանուխէն, վախկոտ տղայք միշտ ենթակայ են մեծ վտանգներու, պզտիկ վախով մը կրնայ անոնց առողջութիւնը բոլորովին խանգարել։ Երբ արգիլուած բանի մը փափաք յայտնէ մանկիկն, և երբ առաջին մերժումէն յետոյ կրկին պնդէ, պէտք է անոր ուշադրութիւնն ուրիշ տեղ դարձնել, հետաքրքրել զայն ուրիշ բանով. սովորաբար միշտ կ'յաջողի այս միջոց։ Սիրուն մանրադէպ մը կը պատմէ Լըկուվէ այս մասին։ Տղեկ մը չատ կ'սիրէ եղեր խահուէ, ծնողքն ալ չեն ուզեր տալ, վախնալով որ կը վնասէ։ Օր մը հայրը խահուէ խմած միջոցին՝ տղան կ'խնդրէ որ իրեն ալ տայ, մայրը կ'միջամտէ և կ'ըսէ «Տես, տղաս, ի՛նչ ագուոր թիթեռնիկ մը ձեղունին վրայ։» Պզտիկը թիթեռնիկով զբաղած կ'մոռնայ խահուէն։ Մէկ քանի օր վերջ դայեակին հարուած մը կուտայ մեր դիւցազնը։ Իրիկուան հայրը զայն ծունկերուն վրայ առած ու խօսակցած միջոցին կ'հարցնէ թէ ի՞նչ էր արդեօք այն օրը դայեակին հարուած տալը. «Ա՛խ, հայրիկ, կ'գոչէ տղան, տե՛ս ինչ սիրուն թիթեռնիկ ձեղունին վրայ»։

ԱՆԱՅԻՍ

ԱՀՌԵԼԻ ՈՃԻՐ
Ի ԽԱՐԲԵՐԴ

ԽԱՐԲԵՐԴ, 13 Օգս. 98

Անցեալ Ուրբ. առտու, հասարակութիւնը սարսափով լսեց թէ գողեր գիշեր ատեն Խարբերդի վաճառականներէն Թիւֆէնկճեան Վահանի տունը մտնելով, անոր կինը խեղդած, զինքը կապած ու վիրաւորած, ու հարստութիւնը կողոպտած են։ Հիմակ որ բուն ճշմարտութեան մասին ա՛լ տարակոյս մնացած չէ, չնորհիւ Թաղապետական բժիշկ Միքայէլ էֆ.ի և ոստիկանութեան նոյն իսկ առաջին քննութիւններուն, «Ո՞ւր էր թէ ճիշտ գողեր գործած ըլլային այդ եղեռնը» կ'գոչէ հասարակութիւնն, որ իր նահապետական կեանքի ընթացքին մէջ սանկ քստմնելի տեսիլ մը երբեք հանդիպած չունէր, Ահա իրողութիւնը.—

Նոյն իսկ այդ Վահան Թիւֆէնկճեան ըսուածն է որ խեղդած է իր կինը, զոր երկու տարիէ ի վեր առած էր. խեղճ որբուկ մը, որ յղի ալ է եղեր սպանութեան պահուն։ Ոճրագործ ամուսինը, պարտկելու համար իր եղեռնն, անհեթեթ միջոցներ գործածած է յանցաւորի չուարմանը մէջ։ Հաւանաբար ժամը գիշերուան 3—4ին, իր կինը խեղդելէ վերջ, ամբիքան կապուտ կտորներով գլուխէն մինչեւ վիզը լաւ մը կ'փաթթէ չուանով փաթթելու նման. յետոյ խոշոր կծիկ մը կ'թխմէ հարսին բերնին մէջ, և միեւնոյն փաթաթումը կ'չարունակէ մինչև ոտքերը։ Ասով կ'խորհի եղեր ցոյց տալ թէ գողերը [...] մտած ու գործած են այդ ոճիրը։ Ո՞րչափ ալ տարօրինակ ու համբերող գողեր են եղեր որ հակ մը չուաննելու պէս իրենց զոհն ալ երկար բարակ փաթթելու արարողութիւններ կատարած են, չի գիտցուիր ի՛նչ նպատակաւ։ Վահան յետոյ ինք զինքն ալ կ'փաթթէ միևնոյն կտաւի չերտերով, կամ փաթթել կուտայ, կրնա՞ք երեւակայել թէ որու ձեռքով, նոյն իսկ իր ճիւաղ... մօրը ձեռքով, որ ապացուցուած է թէ ոչ միայն մեծ մասնակցութիւն ունեցած է խեղդելու գործին մէջ, այլ և ինքն է եղեր գլխաւոր թշնամին հարսին, ի՛նքն է եղեր որ ոյժ տուած է տղուն պաղ տրամադրութիւններուն հարսին նըկատմամբ. ամիսներ առաջ ալ խեղճ ծոյւոր հարսը փոշ...ին մէջ խօթելով դուռը կ'բանլիքէ եղեր չնչահեղձ ընելու համար զայն։

Խեղդումի գործողութիւնները կատարելէն վերջ, մայր ու տղայ կ'կանչուըռտեն թէ «Հասէ՛ք, գողերը մեզ կը խեղդեն»։ Իսկոյն դրացիները կ'թափին. բժիշկն ալ գալով պէտք եղած քննութիւնները կ'կատարէ։ Տեսնելով որ ո՛չ դրան կամ պատուհանի խորտակում կայ, ոչ բան մը գողցուած է, ոչ ալ երկանը մարմնոյն վրայ բռնութեան թեթև հետք մը կ'նշմարուի, կ'սեղեկագրէ թէ ոճրագործները տանը մէջէն են։ Նոյն եզրակացութեան կ'յանգին նաև ոստիկանութեան քննութիւնք։

Հետեւապէս որդի և մայր նահանգիս կեդրոնի բանտը կ'փոխադրուին, հարցաքննութիւնները չարունակուելու համար։ Ոճիրին բոլոր մանրամասնութիւնք դեռ ճշտուած չեն, ոչ ալ պատճառներուն մասին բաղական լոյս ձեռք բերուած։ Խեղդուած հարսն Արաբկիրցի որբուկ մ'էր, կ'ըսուի 17—18 տարեկան և Արմենուհի Պօղոս Ֆէրահեան անուանուած։ Տնտեսական տագնապի տարիներուն, հօրէ և մօրէ որբանալուն պատճառաւ, Մէզիրէ բնակող իր ազգականները մարդասիրաբար զինք իրենցը կ'բերեն։ Ցետոյ Վահան օր մը Խարբերդէն Մէզիրէ իջնելուն, իր մէկ բարեկամին կը յայտնէ եղեր թէ լաւ աղջիկ մը կ'փնտռէ կարգուելու համար հետը. բարեկամն ալ զինք Արմենուհիին գտնուած տունը կ'առաջնորդէ. տընեցիք զինք կ'պատուեն, Արմենուհին կ'ներկայացնեն։ Վահան կ'հաւնի, և յաջորդ օրը նորէն կուգայ. կ'ըսէ թէ մայրս և եղբայրս ինծ ձգած են ամուսնոյ ընտրութիւնն, հարկ չկայ անոնց լուր տալ, և թէ պէտք է նոյն գիշերն իսկ պսակել»։ Արմենուհիին ազգականներն որոց փափաքն էր խեղճ որբուկնին լաւ տեղ մը տեղաւորել, չէնքի չնորհքի, կրթուած (...) երիտասարդի և միանգամայն ունեւորի առաւելութիւններ կարծելով տեսնել Վահանի վրայ, կ'պսակեն նոյն այդ գիշերը։ Ցետոյ միւս առաւօտուն մայրն և եղբայրը կուգան. մայրն եղելութիւնն իմանալով կ'գժգծի, հարսին ալ չի հաւնիր, ու ան չհաւնիլն է որ կ'չարունակուի, տղուն ալ կ'փոխանցի. անկէ յետոյ խեղճ աղջկան կեանքն արիւն արցունք մը կ'դառնայ։ Կ'ըսեն թէ թէպէտ այնքան տգեղ չէր, բայց վատվառնութիւն, անաչխուժութիւն չունի եղեր։ Ասիկայ պատճառ սեպելով է որ ամէն րոպէ կեսուր և էրիկ կ'չարչարեն զինք, կ'ծեծեն, յիմար, որը, դմրուկ եւն. բառերով նախատելով, ու վերջապէս անզթութիւնն և յիմարութիւնը կ'ունենան գործը մինչեւ հոս բերել հասնելու։ Վայրկեան մը միտքերնին չինկա՞ւ արդեօք այս հրէչներուն՝ թէ հազար անգամ աւելի դիւրին և աւելի աղէկ էր եւ ձգել, տունէն մերժել խեղճ աղջիկը, քան այսչափ անօրինակ կերպով զայն մահացնել, ու վերջն անոր դիակին առջեւ բերուած ատեննին եւ եւ քաշուիլ ու սարսռալ, ոճիրի որդիներուն հոգիովը։ Կ'պատմեն թէ սանկ երեւցեր են, երբ դիակին վրայ բերած են զիրենք։ Հասարակութիւնը չատ գոհ է որ կառավարութիւնն հզօր կերպիւ ձեռնարկած է անոնք, խեղդուած որբուկին վրէժն հանելու, արդարութիւնը ծանրացնելով յանցաւորներուն ուսին։

ԹՂԹԱԿԻՑ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Միքայէլ էֆ. Ցակոբեան և Հիւանդանոցի վերաչինութեան գործը.— Միքայէլ էֆ. Ցակոբեան 25,000 ոսկիի չափ հանգանակած էր «Ազգին Տան» վերաչինութեան համար, (անոր մէջ ըլլալով նաև իր և իր եղբօր նուէրը։) Իր հոգաբարձութեան օրով, իբր 22,500 ոսկի ծախսեց չինութեան, ու կ'մնար 2,500 ոսկիի չափ, զոր հիմակ ուղղակի իր տնօրէնութեան եւ իր պատասխանատուութեան տակ կ'գործածէ, կառուցանել տալու Հիւանդանոցի չէնքին այն թեւն որ պիտի ըլլայ հիւրանոց, դեղարան եւ տեսչարան. Հիւրանոցը պարունակելով բժիշկներուն եւ այլ գլխաւոր պաչտօնեաներուն համար ննջասենեակ, խորհրդակցութեան սենեակ, ինչպէս եւ այցելուներուն համար ընդունելութեան սրահ, [որոյ չգոյութեան պատճառաւ հարկ եղած էր այս կիրակի տաղաւար մը մարքել բակին մէջ]։ Ցակոբեան էֆ. այս կերպով սպառելէ ետքը վերաչինութեան դրամը, ըեռ բացը կ'մնան (1) Մատուռն եւ (2) Շէնքին այն գլխաւոր թեւն որով քառակուսին պիտի ամբողջանար, (ամբողջութիւն մը որ հիմա միկաւի թուղթին վրայ միայն գոյութիւն ունի։) Արանց Հիւանդարանի մը չինութեամբ, մինչդեռ հիմա տղանց հիւանդարանն եւ յիմարանոցը խճողուած և խիստ անյարմար կերպով զետեղուած են չէնքին առաջուց չինուած թեւերուն մէջ, որոց ճարտարապետութեան ոճին դէմ հանապազ բողոքարկու են բժիշկները։ Արդ, կ'լսենք թէ Միքայէլ էֆ. Ցակոբեան իր ծանօթ բարեպաշտութեան պատիւ բերող առաքինութեամբ յանձն առեր է բոլորովին իր անձնական ծախքով կառուցանել նոր Ս. Փրկչի մատուռն, եւ արդէն կ'ըսուի թէ հիմա կատարուելու վրայ եղած չինութիւնն եւս ամբողջացնելու համար պէտք ունի իր անձնականէն մաս մը բան աւելցնելու վերաչինութեան դրամին մնացորդին վրայ։ Բայց անկէ անդին, նորակառոյց մատուռն ալ օրհնել եւ օծել տալէ ետքը, Միքայէլ էֆ. Ցակոբեան իր արդիւնաւոր դերը վերջնապէս վերջացած կ'նկատէ Ազգ. Հիւանդանոցին նկատմամբ, եւ կ'ուզէ որ քիչ մ'ալ ուրիչներ՝ պակաս խօսին և չատ գործեն, նմանուանդ չատ տան դրամ։ Ըսել է՝ դարձեալ բաց մը պիտի մնայ, ծակ կարաս մը, հիւանդներուն պատշաճ զետեղումը դարձեալ թերի պիտի ըլլայ։ Բայց անոր ալ՝ Աստուած ողորմած է կ'ըսուի։ Եւ մեզ, քանի որ խօսքն Ազգ. Հիւանդանոցին վրայ է, չա՛տ տրամադիր ենք հաւատալու այս վերջին կարծիքին։ Փորձը ցուցած է որ Հիւանդանոցին նախախնամութիւնը սովորաբար գիտցուածէն տարբեր նախախնամութիւն մ'է.—այսինքն՝ ամէնէն անակնկալ վայրկեանին օգնութեան հասնող և էն յուսահատ վիճակին դարման բերող։ Սա՛ նախախնամութիւնը քիչ մ'ալ մեր ուրիշ (բարեգործական, կրթական, եկեղեցական, տնտեսական) գործերուն ողորմէ՛ր։ Բայց նախախնամութեան գործերուն ե՞րբ կրցեր ենք խելք հասցնել, մեք տրուպ արարածներս։

—Ս. Պատրիարք Հայրն երէկ այցելեց Ոստիկանութեան նախարարին, և ի մէջ այլոց կարգադրուեցաւ որ այս տարի Արմաշ ուխտի գացող ազգայիններուն դիւրութիւններ ընծայուին։ Ըստ այս կարգադրութեան, ուխտաւորք պիտի կրնան ազատօրէն երթեւեկել, Նիկոմիդիոյ մէջ իրենց անունն արձանագրելու ձեւակերպութիւնը միայն կատարուելով։

—Ս. Պատրիարքն երէկ այցելելով նաև Ելմտական նորընտիր նախարար Րէչատ պէյի, չնորհաւորեց անոր պաշտօնը։ Նոյնպէս այցելեց սպարապետ Րիզա փաչայի։

— Մայր-եկեղեցւոյ Աւագերէցը խնդրեր է Ս. Պատրիարքէն որ քահանայք, թէև համաձայն կրօն. ժողովոյ որոշման չորս Թաղերու վրայ բաժնուին, բայց գոնէ անոնց սահմանուած հասոյթք ըստ առաջնոյն անբաժան մնան։

—Պօյաճըգեղի Թաղ. Խորհուրդ հրաժարած ըլլալով, Պատրիարքարանէ նոր ընտրութեան հրահանգ ղըրկուեցաւ։

—Երուսաղեմայ միաբան Տ. Անդրէաս Վ. ասկէ առաջ խնդրած էր իր ծախիւք 3 որբ պահել Բաղէշի Խնդրակատար Վանուց Որբանոցին մէջ։ Պատրիարքարանը չնորհակալութեան գիր գրեց Տ. Անդրէաս Վ.ի, որ այս անգամ խնդրած է որ հաղորդուի իրեն նոյն երեք որբերու անունն, եայլն։

—Սէրուչի ...կոծ Հայեր... Գէլ.—Կիրակի իրիկուն ժամը 1ին Մաքրիգիւղ Պասմահանէէն քիչ հեռի, երկաթուղւոյ գծին մօտ երկու Հայ, մին ժամագործ միւսը դերձակ, ժամանակէ մ'ի վեր կնոջ մը համար իրենց մէջ տիրող հակառակութեան պատճառաւ կռուի կը բռնուին, և իրարու այնպիսի վիրաւորիչ խօսքեր կ'ուղղեն որ ժամագործը սաստիկ բարկութեան թափով մը, դաչոյնն հանելով երեք տեղէն ծանրապէս կ'վիրաւորէ դերձակն եւ անմիջապէս ոստիկանութեան կը դիմէ։ Վիրաւորեալը հազիւ քանի մը քայլ առնելով երկաթուղւոյ գծէն քիչ հեռու կ'իյնայ։ Նոյն միջոցին Եսիլգիւղէն մեկնող կառախումբը հօնկէ անցած միջոցին արիւնաչաղախ դիակ մը տեսնելով կանգ կ'առնէ և մեքենավարը կ'պահուոյցնէ ճամբորդները թէ իրմէ առաջ անցնող կառախումբը ջախջախած է նոյն դիակը։ Ի վերջոյ ոստիկանութիւնն՝ որ արդէն ձերբակալած էր ոճրագործն, եղելութիւնը բացատրելով՝ վիրաւորեալը հիւանդանոց կ'փոխադրէ։

—Տպագրիչ Բարունակ էֆ. Պապաեան նամակ գրելով մեզ, կ'ծանուցանէ թէ պատրաստ է ձրիաբար տալ Սարգիս էֆ. Պօյաճեանի կողմէ լրագրոյս 553 թուով առաջարկուած 5—10 դրչ.նոց տոմսակներն՝ յօգուտ Ազգ. Հիւանդանոցի, ինչ ձեւով և դիրքով ալ ըլլան այդ տոմսակներ, պայմանաւ որ տպագրութեան օրինական հրամանն ստացուած ըլլայ Մէարիֆէն։

—Պէլէնի (Հալէպի նահանգ) Հայերուն մէջ վերջերս կրօնափոխութեան չարժումներ երեւան եկած էին։ Բայց վիճակին առաջն. Տեղապահին ջանից չնորհին, այս չարժման պատճառներ մէջտեղէ վերցուելուն, կրօնափոխք դարձեր են ի ծոց Հայ. Եկեղեցւոյ։ Կրօնափոխութեան պատճառ եղած է, կ'ըսուի, տեղւոյն Տ. Նշան անուն կռուասէր և ագէտ քահանան, և չըրնորհքով քահանայի մը անհրաժեշտ պէտքը մասնանիշ կ'ըլլայ մեզ գրուած նամակի մը մէջ։

—Ժողովրդեան իր մայրենի եկեղեցւոյ ծոցէն անջատման գլխաւոր պատճառ մ'է եղեր նաև Անտիոքի Թէմօրէնէ հոգեւոր հովիւ Տ. Թադէոս Վ. անուն ոմն, որմէ չատ դժգոհ է իր ժողովուրդ։

—Անտիոքի Թեմ Պիթիաս գիւղի մօտիկը Ս. Ցովհան Ոսկեբերան անուն ուխտատեղի մը կայ որ նչանաւոր է իր գեղեցիկ և զմայլելի դիրքով ու ջրով, և իր չրջակայ գետինով Ազգ. սեփականութիւն մ'է։ Բողոքականք երկար ժամանակէ ի վեր կ'աչխատին միջոց մը գտնել այդ գետինն իւրացնելու, բայց միաբանք փոյթեռանդն կ'գտնուին իրենց իրաւունքը պաչտպանելու։ Նամակագիր մը տխուր պատկեր մը կ'գծէ Անտիոքի վիճակին Հայ ժողովրդեան կացութեան վրայ։ Կրօնքի կապին բացակայութեան երեսէն, մինչ տրամադիր են կրօնափոխութեան. բան մը որուն մղում կուտան բողոքական և կաթոլիկ կրօնածուալք, ձրի կրթութիւն տալով, մինչ Հայ կղերն իր պարտականութեան անգիտակից և անհոգ է բացարձակապէս։

—Ռէթէօս էֆ. Պէրպէրեան առաջիկայ երկուչաբթի մայրաքաղաքս պիտի դառնայ ժընէվէ։ Այս պատճառաւ Պէրպէրեան Վարժարանին մէջ դասերուն սկզբնաւորումն յետաձգուած է Սեպտ. 9 ԴՇ. օրուան։

—Հալէպէ մեզ կ'գրեն թէ տեղւոյն Քառասուն Մանկանց եկեղեցւոյն զանձանակն որոչեալ օրեր բացուելուն, դրեթէ դատարկ կ'ըլլայ բոլորովին։ Այս ընթացք տարիէ մ'ի վեր կ'չարունակուի եղեր, բայց այժմ վճռապէս հաստատուեր է գողութիւնը։ Կասկածներ կան, բայց գողերը մէջտեղ չկան տակաւին։

—Պանդուխտ ազգայիններու թիւը վերջերս զգալապէս չատցեր է Հալէպի մէջ, և հետզհետէ չատնալու վրայ է։ Կ'դիմեն այդ հիւրամերժ քաղաքը ցամաք հաց մը ճարելու կամ իրենց ցաւերուն դարման գտնելու։ Բայց Առաջնորդարանն անտարբեր կ'գտնուի եղեր այդ խեղճերու նկատմամբ։

—Հալէպի չորս քահանայք, արդէն ծեր և տկար, գրեթէ անկարող են իրենց պաչտօնն անթերի կատարելու։ Եկեղեցւոյ երգեցողութիւնք կորուսած իրենց վսեմ պարզութիւնը, չըրջիկական եղանակներ կ'հօտին։ Դպրաց տիրապետութիւնն այնքան առաջ գացեր է որ պատարագիչ քահանան թափօրի ատեն ձեռքը կ'րանայ ժողովրդեան լումաներուն, խելքով մտքով բոլորովին հեռու սրբազան պաչտամունքէն։

—Տօնէլեան Ցովհաննէս ստորագրութեամբ մեզ գրուած նամակէ մը կ'իմանանք թէ առջի օրը Պաւմգաւիւնի և Ենիգաբուի երկաթուղւոյ ծովեզերաց վրայ ամէն ազգի ժողովրդեան հետաքրքրութեան և ծաղրուն առարկայ եղան չորս հին փակեղներ, երեքը քահանայի և մին վարդապետի, որք ծովուն ալիքներուն վրայ կ'ծածանէին. այն աստիճան որ ժողովրդեան համախմբումն արգիլելու համար ոստիկանական միջամտութեան հարկ եղաւ։ Այս վիճակ տեւեց, մինչեւ որ Սամաթիացի նաւավար մը գալով վերցուց անոնցմէ երկուքն, եւ միւս երկուքն անհետացան կոհակներու մէջ։ Նամակագիրը կ'ըսէ թէ յայտնի է որ այս փակեղներ Պատրիարքարանի վարդապետաց և քահանայից կ'վերաբերին, և իրաւամբ կ'հարցնէ թէ ուրիշ միջոց չկա՞ր արդեօք հին փակեղներն անհետացնելու, փոխանակ այսպէս հանրային ծաղրու առարկայ ընելու։

ՄԽԻԹԱՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
Գատըգէօյ, Մօտա

Վարժարանիս ուսումնական տարեչրջանը պիտի սկսի Սեպտ. 3ին ԵՇ. օր։ Նոր աչակերտ ընդունելու փափոքողք կրնան դիմել նոյն վարժարանը Շըթ. և կիրակի օրերը, կամ Սեղբոս խան, Մխիթարեանց գրատունը, ԳՇ. և Ուր. օրերը։

Վերատեսուչ

10—5 Հ. ՄԵՍՐՈՊ Վ. ՍԱՀԱԿԵԱՆ

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՅՍ ՕՐՈՒԱՆ ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆՔ

Մարդահամարի ընդհ. Վարչութեան Պոլսոյ դիւանին Ա. քարտուղար անուանեցաւ ընդհ. համարակալութեան տնօրէն Օսման Վէհպի պէյ, և Բ. քարտուղար անուանեցաւ Վիճակագրութեան դիւանին տնօրէն Հաֆըզ Իպրահիմ էֆ։

Վիճակագրութեան դիւանին տնօրէն անուանեցաւ Նէճիպ պէյ, և արտաքին գործոց ծածկագրաց դիւանին դէր-տնօրէն անուանեցաւ Միւմէյյիզ Րէչատ պէյ, որուն յաջորդեց իբրեւ Միւմէյյիզ Ահմէտ պէյ։

—Միւթէմայիզի աստիճան տրուեցաւ Արտաքին գործոց նախարարութեան թղթակցութեան դիւանին անդամ Նիհատ, Մազհար և Քեազիմ պէյերուն, և Սալիսէի աստիճան՝ ծածկագրաց դիւանին անդամ Ահմէտ Թէվֆիք պէյի և թարգմանութեան դիւանին անդամ Մինիպ պէյի։

ՏՊԱՐԱՆՔ ԵՒ ՀԵՂԻՆԱԿՔ. — Կըրթական նախարարութիւնը պաչտօնական ազդով մը կ'ազդարարէ տպարանապետներու և հեղինակներու զգուչանալ առանց հրամանի գիրք, լրագիր և պատկեր հրատարակելէ, վասն զի տպարանական կանոնագիրը բացարձակապէս արգիլած է որ և է հրատարակութիւն որ նախապէս չէ արտօնուած կրթական նախարարութենէն։ Նոյնպէս գրավաճառք պէտք է զգուչանան անհրաման հրատարակութիւններ վաճառելէ, զի նոյն կանոնագրին 30րդ յօդուածին տրամադրութեանց համաձայն, կէս ոսկիէն մինչեւ 5 ոսկի տուգանաց պիտի դատապարտուին. այդպիսի հրատարակութիւնք կառավարութեան կողմէ պիտի գրաւուին, և ընդհ. դատախազութիւնք դատաստանի պիտի ենթարկեն կանոնազանցները։ Թղթատանց և մաքսատանց եւս հրաման տրուած է գրաւել այդ կարգի անհրաման հրատարակութիւնները։

ԽԼԱՍՈՆԱՑԻ կայս. բանակին հրամատարներէն Ֆերիդ Հայտար փաչա, Մէհմուտ փաչա և Խայրի փաչա կայս. պատուակալ թիկնապահաց կարգը դասուեցան։

ՏԵՍԱԿՑՈՒԹԻՒՆՔ.— Աւստրական և Հանրօգուտ չինութեանց նախարար Մահմուտ Ճէլալէտտին փաչա, երէկ Բ. Դուռն երթալով, տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

—Ցունաց Պատրիարքն, երէկ Բ. Դուռն երթալով, տեսակցեցաւ Մեծ-Եպարքոսին հետ։

—Աւստրիական և իտալական դեսպաններն եւս երէկ Բ. Դուռն երթալով, տեսակցեցան Մեծ-Եպարքոսին և արտաքին գործոց նախարարին հետ։

ԼՈՆՏՈՆԻ ԻՍԼԱՄՔ Վեհ. Սուլթանին գահակալութեան տարեդարձը չքեղապէս տօներ են այս տարի։

ՃԱՄԲԱՆԵՐ.—Բաղէշէ Տիարպէքիր տանող Սիլուանի զինուորական խճուղին անցեալ դարունէն ի վեր նորոգուած է. նոյնպէս նորոգուած է Հալէպ երկարող խճուղին, 33,000 մէզր երկայնութեամբ, և 850 խորանարդ մէզր չոր պատ, 6 կամուրջ ի նորոյ չինուած կամ նորոգուած են։

ԷՆՎԱՐԸ ՇԱՐԳԸՑԷ կ'ծանուցանէ թէ Համիտէ և կանոնաւոր հեծելազօրաց հրամատար Սիւլէյման փաչա, երկու գումարտակ հեծելազօրքով. Խնուս հասնելով, գաւառին այլ և այլ կողմերը պտոյտներ կատարեր և տեղական կառավարութեան խնդրանօք պէտք եղած տեղերը զօրք զետեղեր է, հանրային անդորրութիւնն ու խաղաղութիւնն աստիճան մ'եւս ապահովելով։ Նոյնպէս Զէբիզի և Ճամէտանիը կոչուած քուրդ ցեղերուն միջեւ ծագած թշնամութիւնն յաջողեր է բառնալ և նոյն ցեղերէն ապահովութիւն ստացեր է թէ այսուհետեւ սիրով պիտի վարուին իրարու հետ։

ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ Գահակալութեան տարեդարձին առթիւ, Ցունաստանի նախարարապետ Մ. Զայիմիս և նախարարք, Օսմ. դեսպանատունն երթալով, իրենց չնորհաւորութիւնները մատուցեր են Օսմ. դեսպան Րիֆաթ պէյի։

ՀԵՐՔՈՒՄ.—Ոստիկանութիւնը, իր կատարած քննութեան հետեւանօք, կ'հերքէ Սէրվէթի տուած այն լուրը թէ Գատըգիւղի վերջին հրդեհին միջոցին երկու հոգի, ապահովագրական ընկերութեան ներկայացուցիչ ձեւանալով, տուն մը մտած և կնոջ մը ձեռքէն սպանալով գոհարեղէնաց գզրոց մը յափչտակած էին։

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄ քաղաքը բարեզարդելու գործողութիւնը փութով պըրնդութեամբ յառաջ կ'տարուի։ Պետական Խորհուրդն 110,000 ղրչ.ի նոր վարկ մը յատկացուց Երուսաղէմի գաւառական հանրային չէնքերու նորոգութեան համար։

ՊԱԼԱԹՈՒ Պուլկար եկեղեցւոյ օծման հանդէսին ներկայ գտնուելու համար, Պուլկարիայէ և Արեւելեան Ռումէլիէ բազմաթիւ ուղեւորք կ'սպասուին մայրաքաղաքս։ Օծման հանդէսը պիտի կատարուի Սեպտ 8/20ին։

ՈՐՍՈՐԴՔ, ՑԱՌԱՁ.—կ'ծանուցուի թէ բազմաթիւ վարազներ (եապան տօմուզու) իջած են ի Բաչա-Պահճէ (Վերին-Վոսփոր) և ամէն գիչեր կ'աւերեն սխտի և եգիպտացորենի արտերը։ Գիւղացիք յարձակում մ'ըրեր են այս վնասակար անասուններուն դէմ, բայց ձեռնունայն ետ դարձեր են, պէտք եղած հրացաններէն զուրկ ըլլալով։ Աւասիկ չատ հրապուրիչ եւ արժանի գործ մը որսորդներուն համար, բայց... Մաքրիգիւղի վերջին դէպքն ալ մոռք չհանեն։

ԻԶՄԻՐԻ աւստրիական գաղթականութիւնն որոչած է 30,000 Ֆր.ի գումար մը հանգանակել և Ֆրանց Եօզէֆ կայսեր գահակալութեան յիսնամեակին առթիւ բարեգործական ձեռնարկի մը յատկացնել, ըստ բաղձանաց Վեհապետին։

ՀԱՆԳՍՏԵԱՆ Թոչակաց Սնտուկը 12 հազար ոսկւոյ պահանջք մ'ունի Ապահովութեան Սնտուկին վրայ։ Այս դըրամական վէճին վերաբերեալ թուղթերն այժմ կ'քննուին Պետական Խորհրդոյ մէջ։

ԼՍՈՒԸ ՏԱՐՈՒԱԾ. — Մեր Նիկոմիդիոյ թղթակիցը ծանուցած էր արդէն թէ Իպրահիմ անուն Թուրք երիտասարդ մը, գիւղ երթալու ատեն, չորս Առնաւուտ աւազակներու ձեռքն ինկած և լեռը տարուած էր։ Աւազակներն 1500 ոսկի փրկանք կ'օպահանջէին այս հէք գիւղացիէն. այս խառնապահանջութեան ընկլիք չկայ։ Նիկոմիդիոյ կառավարիչն, իր ձեռք առած միջոցներուն չնորհիւ, յաջողեր է ողջ ձերբակալել աւազակներէն մին և յուսալի է որ միւս երեքն ալ ընդհուպ ձերբակալուին, կ'ըսէ Սէրվէթ։

ՄՈՎԱՅԻՆ ԱՐԿԱԾՔ.— Նախընթաց օրն երեք Հայ երիտասարդներ, առագաստաւոր մակոյկով զբօսական պըտոյտ մը կ'կատարէին, երբ Օրթագեղի Տէֆթէրտար-Պրունի բացերը մակոյկը հովին սաստկութենէն չրջելով ծովը թափեցան, բայց բարեբախտաբար Առնավուտգեղի Օսմ. պահականատուն մակոյկն օգնութեան հասնելով, անվնաս ազատեց զանոնք։

—Պէօյիւքտէրէի մէջ մասնաճառ Ճարքոյի քսան տարեկան որդին՝ Մարգօ, նախընթաց օրը Նուամատոյցին վրայէն իր հաւասարակչռութիւնը կորսնցնելով ծովն ինկաւ, և քիչ մնաց պիտի խեղդուէր, եթէ օսմ. զինուոր մը օգնութեան չհասնէր և չազատէր զայն։

ԿՂԶԻԻ. — ՇԲ. օրը Մեծ-Կղզիի ապանդանոցը քիչ մնաց մարդկային ապանդանոց մը դառնար։ Երկու մասվաճառք, իրարու հետ կռուելով, մին ոչխարի մը գլուխն իր հակառակորդին գլխուն զարկաւ և այս վերջինն ալ իր դանակով վիրաւորեց զայն։ Բայց մասվաճառք միջամտելով՝ իրարմէ բաժնեցին կռւարարներն որք զիրար պիտի փողոտէին։

ԱՆՏԻՈՔԻ Ցունաց նախորդ Պատրիարք Տ. Սպիրիտոն, Երուսաղէմի պատր. փոխանորդ Արքիմանդրիտ Տ. Եէրմանոսի հետ, երէկ կայս. Պալատ երթալով, իր հաւատարմութեան եւ երախտագիտութեան զգացմունքն յայտնեց յառա կայս. Գահոյից։ Ցիշեալ եպիսկոպոսք յետոյ գացին այցել Մեծ-Եպարքոսին և Դատական Նախարարին։

ՊԷՕՅԻՒՔՏԷՐԷԻ ՀՐԴԵՀԸ.— Կայս. Իրատէով յանձնաժողով մը կազմուեցաւ որ Պէօյիւքտէրէի անպատսպար ու կարօտ հրկիզեալները վրաններու տակ պիտի տեղաւորէ, չքաւորները պիտի կերակրէ և կայս. Նուէրը պիտի բաչխէ։ Քաղաքապետութեան ժողովոյ նախագահ Խալիլ պէյի նախագահութեան տակ, յանձնաժողովն արդէն սկսած է բաչխումը կատարել։

ԿՈՅԱՆՈՑՆԵՐԸ.— Քաղաքապետութիւնն հրահանգ տուաւ Թաղապետական չրջանակներուն հսկելու, որպէս զի Պոլսոյ և չրջակայից մէջ չինուելիք կոյանոցները կամարակապ ըլլան, որով միայն կարելի է դարչահոտութեանց արտաչնչութեան առաջքն առնել։

ՄՆՆԴԱԿԱՆ ՋՈՐԻՆ. —Կ'յիչուի թէ Այտընի նահանգին Տէմիրճի գաւառակին մէջ, էգ ջորիէ մը ձագ մը ծնած էր և թէ այս բնազանցական դէպքին արժանի քննութիւն մ'ալ կատարուած էր Այտընի անասնաբուժին կողմէ։ Թուրք լրագիրք կ'ծանուցանեն թէ ջորին ու իր ձագն Իզմիր փոխադրուելով, կառավարական պաչտօնատան բակին մէջ ցոյց տրուեր են կուսակալ Քեամիլ փաչայի և թէ քիչ օրէն Պոլիս պիտի փոխադրուին։

ԵՐԿԱԹՈՒՂԻ. — Էնկիւրիէ մինչեւ Կեսարիա երկաթուղւոյ գծի մը չինութիւնը փութացնելու համար Հանրօգուտ չինութեանց նախարարութեան պահանջմամբ, Անատոլուի երկաթուղեաց Ընկերութիւնն յատուկ երկրաչափներ ղրկեց տեղւոյն վրայ, ճամբուն յատակագիծը պատրաստելու։

ՈՍԿԻ ԿԼՆՈՂ ՔՍԱԿԱՀԱՏՆԵՐԸ.—Եթէ քսակահատութիւնն յառաջդիմութիւն կ'ընէ, ոստիկանութեան սրամտութիւնն ալ յետադիմութիւն չըներ, ի Պուլկարիա։ Վերջին օրերս Զիչթովայի մէջ ճամբորդ մը, չոգենաւ նըստած պահուն, իր դրամապանակը գոհ կուտայ քսակահատներու։ Ոստիկանութիւնն իմանալով, այն կողմերը դեգերող չորս դատարկապորտներ կ'ձերբակալէ և անոնց վրան կ'խուզարկէ, բայց բան մը չի գտներ։ Ոստիկանութեան Քոմիսէրն, որ ի բնէ սրամիտ մարդ մ'էր, նկատելով որ ճամբորդին չոգենաւ նստած պահուն, նաւամատոյցին վրայ այս դատարկապորտներէն զատ ոչ ոք կար կասկածելի, կ'րանտարկէ զանոնք և ազդու մաքրողական մը կուտայ անոնց։ Շատ չանցած, մաքրողականին ազդեցութիւնը կ'տեսնուի, և գողցուած ոսկիներն երեւան ելնելով՝ կ'հաստատեն թէ Քոմիսէրին սրամտութիւնը չէր սխալած, երբ կասկած յղացած էր այս ոսկեկուլ քսակահատներուն վրայ։

ԱՂԲՐԴԻԷ կ'գրեն մեզ. — «Աղբրդ անջրդի դաչտավայրի մը վրայ ըլլալուն, արդէն ջուրը քիչ էր. Ներկայ տարուան երաչտութեան երեսէն բոլորովին նուազեցաւ և ժողովուրդն առ հասարակ կ'նեղուի անջուր։ Թէև անձնիւր տուն ունի իր ջրհորն, սակայն ջուրն ընդհանրապէս աղի լինելուն, միայն լուացքի կ'ծառայէ։ Կառավարութիւնը մեծ չնորհք ըրած կ'ըլլար եթէ ջրամբարներ չինելու ստիպէր ժողովուրդը, կամ մեզմէ $1^{1}/_{2}$ ժամ հեռու դէպ հարաւ գտնուած Պռէճթանի գետէն մաս մը քաղաք բերել տար։

«—Նախորդ երեք տարիներու նըման, այս ձմեռն ալ չատ սուղ հաց կ'րանք։ Միջին հաչուով ցորենի չափը [2 լիտր =12 օխա] 13—14 ղրչ.ի, իսկ ալիւրին լիտրը $6^{1}/_{2}$—$7^{1}/_{2}$ի։ Այս տարուան հունձքերը լաւ են. թէև հրապարակի վրայ նոր ցորենը սկսած է ծախուիլ, բայց գինները տակաւին նոյն են և իջնելու յոյս չկայ եթէ Պչերիկի, Մարտինի և Սլիվանի օրհն-

նեալ կարաւանները շաբաթը 1—2 անգամ չայցելեն մեր հրապարակները։»

ՕԴԵՍԱՐ. —Շբ. օրը, կէս գիշերէն քառորդ ժամ առաջ, Թէփէ-Պաշիի Թատրոնէն ելնողները զարմանալի օդերեւոյթի մ'ալ հանդիսատես եղեր են, եթէ պէտք է հաւատալ Սթամպուլի գրածին։ Անգլ. դեսպանատան վրայ, ամպերուն տակ, 25—30 հարիւրամէտր տրամագծով եւ բոլորշի փայլուն մարմին մը դիտուեր է, որ արագաշարժ կ'ընթանար, իր ետեւէն թողլով լուսեղէն հետք մը։ Երբ այս լուսեղէն մարմինը Գալաթիան փողոցի վերին կողմը հասեր է, իրմէ մաս մը բրթելով, դեսպանատան պարտէզին մօտ սալարկին վրայ ինկեր, եւ որ զարմանալին է, Թէփէ-Պաշիի պարտէզին փարձակալին և ոստիկանութեան Քոմիսէր Եուսուֆ էֆ.ի ճիշտ առջեւն ինկեր է, որք խոկոյն ելեկտրական լոյսի պէս պայծառ ու ակնախտիղ լոյսի մը մէջ պարուրուեր են։ Իսկ լուսեղէն մարմնոյն մնացեալ մասն իր ճամբան շարունակելով դէպ ի Թընդանօթարանին վրայ անհետացեր է։ Բերայի մէջ ամէն ոք տեսեր է այս երեւոյթը։ Օլաքարը կա՛մ օդին մէջ պայթած լինելու է և կամ Անատոլուի մէջ ինկած լինելու է։ Բերայի մէջ ինկած քարին բեկորները թէեւ փնտռուեր, բայց չեն գտնուեր. բայց գոնէ լուրն Սթամպուլի մէջ գտնըւեր է։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆՔ

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ.—Հաշտութեան Յանձնաժողովին սպանիական պատուիրակներու ընտրութիւնը դժուարութեանց կ'բախի։ Մ. Սակասթա յայտարարեց թէ դեռ ոչ մէկ պատուիրակ անուանուած է։ Վարչապետն յարեց նաեւ թէ միջազգային օրէնքէ, և ելմտական, զինուորական ու գաղթային գործերէ կատարելապէս հասկցող անձեր պիտի ընտրուին իբր պատուիրակ։ Մ. Սիլվելա, հանրապետական կուսակցութեան պետը, մերժեց Մ. Սակասդայի՝ նոյն կուսակցութենէն պատուիրակ ընտրելու առաջարկը։

—Սպանեայի գերիները. — Մր. Մաքինլի հրամայեց որ ծովակալ Սէրվէրա, իր սպաներով և նաւաստիներով, խոկոյն մեկնի Սպանիա։ Պատուոյ խօսք պիտի չառնուի իրենցմէ, բայց Սպանիոյ ծախքով պիտի վերադառնան։

—Հաւանայէ կ'հեռագրուի թէ զօրավարք Բանսօ, Քալլէտօ, Ֆիկուէրօա և Պրունա ճամբայ ելեր են դէպ Սպանիա [բաւական գործ տեսան, չհանգստանա՞ն]։—Մարէշալ Պլանքօ տկար ըլլալով, կղզւոյն ներսերը գացեր է՝ կազդուրուելու համար։ Քուպայի ապստամբք խաղաղ վիճակ մ'ունին։

ՊԱՐՍԻՑ ԾՈՑԻՆ չուրջն անցած գործոց մեծ ուշադրութիւն կ'գրաւէ Հնդկաստանի մէջ։ Գերմանիա հիւպատոսութիւն մը հաստատեր է Պուշիրի մէջ, ուր հազիւ 6—7 գերման հպատակ կան։ Բայց հիւպատոսին գերման առեւտրական շահերը պաշտպանելէ զատ ուրիշ Թագուն նպատակներ կը վերագրուին։ Նոյն իսկ կ'ըսուի թէ Պարսից Ծոցին եզերքը կայան մը առնելու մտադիր է Գերմանիա։ Ռուսիա ալ հիւպատոսութիւնները կ'շատցնէ Պարսկաստանի հարաւային կողմն, և կ'կարծուի թէ՝ եթէ Գերմանիա կայան մը գրաւէ Պարսից ծոցին վրայ, Ռուսիա ալ Պէնտէր-Աբպասը պիտի գրաւէ, որ Պարսից Ծոցին վրայ կ'գտնուի և Ռուսիոյ գործին ալ աղէկ կուգայ։

ԳԵՐՄԱՆԻԱ ԵՒ ՊԵԼՃԻԿԱ. — Պելճիական Թերթ մը կ'ծանուցանէ թէ Պելճիոյ Թագաւորն ի մօտոյ Բէլ պիտի երթայ, ուր տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Վիլհէլմ կայսեր հետ և ներկայ պիտի գտնուի գերման նաւատորմին կազմակերպութեան յիսնամեակի հանդէսներուն, որոց պատուակալ ծովակալ է Լէօբոլտ Թագաւոր։

ԲՈԼԻՒՏԻՇԷ ՔՈՐԷՍՓՈՆՏԷՆՑ կ'հաստատէ թէ Վիլհէլմ Բ. կայսր, իր արեւելեան ուղեւորութեան համար շոգենաւ նստելէ առաջ, Վենետիկի մէջ տեսակցութիւն մը պիտի ունենայ Ումպէրդօ Թագաւորին հետ։

ՖՐԱՆՍԱ ալ Թոնքին նոր զօրք կը ղրկէ։ Եշ. օր Թուլոնէ մեկնեցաւ Շալօն շոգենաւն 1200ի չափ զօրքով։ Շալօն իր հետ կ'տանի նաեւ 1500 Թոնօ ծանրութեամբ ռազմամթերք։

ԶԷՆԸՆԿԷՑՈՒԹԵԱՆ առաջարկին առթիւ շահեկանութենէ զուրկ չէ գիտնալ թէ Եւրոպա տարեկան ո՞րչափ կ'ծախսէ իր սպառազինութեանց եւ իր նաւատորմին ու բանակին պահպանման համար։ Զէնընկէցութենէն ամէնէն աւելի օգտուողը Ռուսիա պիտի ըլլայ, քանի որ է՛ն շատ ինք կը ծախսէ 51,635,270 անգլ. ոսկի։ Յետոյ կուգայ Անգլիա՝ 38,334,000 միլիոն անգլ. ոսկիով։ Սոյն երկու տէրութեանց հասոյթները բաղդատելով կը տեսնենք որ Անգլիա տարեկան հասոյթ ունի 106 միլիոն անգլ. ոսկի, մինչդեռ Ռուսիա՝ 170 միլիոն։ Անգլիա ըսելով պէտք է հասկնալ Անգլիա, Սկովտիա և Իրլանտա, առանց հաշուելու Հնդկաստան և ուրիշ գաղթային ստացուածքներ։ Ֆրանսա Անգլիայէ վերջը կուգայ. 37,024,084 ոսկի, և ունի 137,561,240 ոսկւոյ հասոյթ։ Գերմանիա իր բանակին եւ նաւատորմին համար Ֆրանսայէ 10 միլիոն պակաս կ'ծախսէ, և իր հասոյթն է 64,258,720 ոսկի։ Աւստրիա 99,205,966 ոսկի հասոյթէն 18 միլիոն կ'ծախսէ։ Ուրեմն, հինգ մեծ տէրութեանց ամէնէն քիչ նպաստողն է Գերմանիա, երբ զէնընկէցութիւն ըլլայ։ Բոլոր Եւրոպա միասին, առնլով բանակներուն և նաւատորմներուն համար տարեկան 212,707,639 անգլ. ոսկի կ'ծախսուի 758,863,705 ոսկի հասոյթէ մը։

ԱԼԺԵՐԻՈՅ նորընտիր կուսակալ Մ. Լաֆէրիէռի Ալժէ հասնելուն հակահրէական ցոյցեր եղան քաղաքին մէջ. բազմաթիւ Հրեաներ, որք կուսակալին ցամաք ելնելը տեսնելու համար ծովեզերքն եկած էին, ծեծ կերան և ծանրապէս վիրաւորուեցան։ Ամէն կողմ «Անկցի՛ն Հրեայք» աղաղակը կ'լսուէր։ Հակահրէականք Հրէից խանութները մտան, կոտրեցին Թափեցին, ջարդ ու կոտր ըրին ձեռքերնին անցածը։ Հրեայք իրիկուն չեղած խանութնին գոցեցին ու տուն փախան։ Մ. Մաքս Ռէժի, Անթիժիւիվ Թերթին տնօրէնը նոյն օրն երկար յօդուած մը գրելով սապէս կ'վերջացնէ խօսքը Մ. Լաֆէրիէռի ուղղելով։ «Դուք այնչափ խելացի էք որ ի զուր պիտի չփորձէք հրեայ ժողովուրդը փրկելու, որ եթէ փրկէք իսկ, շնորհակալ ալ պիտի չըլլայ։ Մ. Լաֆէրիէռ, գիտցէք որ Հրեաներն ալատել փորձելը ձեր աներեւութանալն ըսել է։»

ՀՐԵԱՆԵՐԸ Գերմանիայէ ալ կ'սկըսին արտաքսուիլ։ Հրեայ Թերթ մը կ'ծանուցանէ թէ հրեայ 100 ընտանիք աւելի արտաքսուեցան Ֆրանքֆորդէ։ Ասոնք Կալիցիոյ և ռուսական Լեհաստանի բնիկներէն են և Ֆրանքֆորդի մէջ փերեզակութեամբ կ'ապրէին։

ԱՀՌԵԼԻ ԱՐԿԱԾ.—Նիէմի [ռուս. Լեհաստան] Քազիմիր հանքը ջուրի ողողումով լեցուեցաւ։ Չի գիտցուիր թէ ո՛րկէ կամ ի՛նչպէս յառաջ եկած է այդ ողողումը։ Կ'կարծուի միայն թէ գործաւոր մը, առանց գիտնալու ժայռի մը զարկած է իր բրիչն ու մինչեւ այն ատեն անծանօթ աղբիւր մը պոռթկացած է։ 300 գործաւոր կային հանքին մէջ ողողման պահուն, որ ճամբան գոցելով, ամենքն ալ խեղդուեր են։

ՊԱՂԵՍՏԻՆԻ մէջ Հրեայ գաղթականութեան զարգացման նպատակ ունեցող Համաժողովն ի Պալ [Զուիցերիա] որոշեց 2 1/2 միլիոն ֆրանք դրամագլխով պանքա մը հաստատել, որուն կեդրոնատեղին պիտի ըլլայ Լոնտոն։

ՄՐ. ՉԷՄՊՐԼԷՅՆ և իր կին Օգոստ. 31ին մեկնեցան Լիվըրբուլէ դէպ ի Նիւ-Եորք։ Անգլիոյ գաղթային նախարարն ոչ-պաշտօնապէս կ'այցելէ Ամերիկա, ուր պիտի մնայ քանի մը շաբաթ, իր զոքանչին և աներոջ քով։

ՏՐԷՅՖԻՒՍԵԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

ԳՆԴ. ՀԱՆՐԻԻ ԱՆՁՆԱՍՊԱՆՈՒԹԻՒՆԸ.—Գնդ. Հանրի անցեալ ԴՇ. Մոն-Վալէրիէնի բանտին մէջ առտուն կանուխ ելնելով, գրելու համար պէտք եղածներն ուզեց։ Ժամ 9ին՝ կէս օրուան նախաճաշն ուզեց։ Իրեն ծառայող զինուորը չափազանց վհատած և ընկճուած տեսաւ զայն։ Կէս օրէն վերջ նորէն մինակ մնաց, և բնաւ ո և է այցելութիւն չընդունեց։ Իրիկուան ժամ 6 1/2ին զինուորն ընթրիքը բերելուն դուռը գոց գտնելով չկրցաւ ներս մտնել։ Անմիջապէս խնդիրը ծանոյց հսկող սպային։ Այս վերջինը խցիկը մտնելով դէմ առ դէմ գտնուեցաւ դէր-գնդապետին դիակին հետ, որ կռնակի վրայ պառկած էր սենեակին մէջտեղ սեղանին քով, գլուխն արեան լճի մը մէջ թաթխուած։ Ածելին որով վիզը կտրեր էր գետինը դիակին քով կ'գտնուէր։ Անմիջապէս լուր տրուեցաւ բանտին բժիշկներուն, որք հաստատեցին թէ մահն երկու ժամ առաջ տեղի ունեցած է։ Ածելին աջ ձեռքը կտրեր էր և ձախը վիրաւորեր։ Անմիջապէս կնքոյ տակ առնուեցան գնդապետին Թղթերն ինչպէս նաեւ մէկ քանի նամակ որոց մին կնոջն, և երկուքը Մ. Քավէնեաքի և Զօր. Պուատէֆրի ուղղուած։ ԵՇ. առտու զգուշաւոր կերպով իրողութիւնն իմաց տրուեցաւ Տիկին Հանրիի որ իր մէկ զաւկին և երկու ազգականաց ընկերակցութեամբ Մոն-Վալէրիէնի բանտը մնաց, մեռելներուն սենեակին մէջ։ Բանտին մէջ մեծ հսկողութիւն կար, մարդ չէին մտցներ։ Ամէն ոք կ'հարցնէր Գնդ. Հանրիի անձնասպանութեան շարժառիթը։ Իր բարեկամք կ'ըսեն թէ անխորհուրդ հայրենասիրութեան Թափէ մը մղուած, ուզած էր հրապարակ ելնելէ արգիլել իր դիւանին մէջ գտնուող պաշտօնագրերն. որովհետեւ կը կարծէր թէ ասիկայ ազգային կրնայ վնաս հասցնել իր գտնուած դիւանին գործողութեանց։ Ինչպէս որ մէկ քանի անգամ, իր պաշտօնին բերմամբ, ըրած էր՝ լրտեսութիւններն ի դերեւ հանելու և կարեւոր տեղեկութիւններ ձեռք բերելու համար, կարծած էր թէ կրնայ կեղծ թուղթ մը շինել յօգուտ նոյն դիւանին։ Չէր գիտեր թէ մինչեւ ո՛ւր պիտի երթայ այդ թուղթ, և կ'մտածէր թէ գաղտնի թղթածրարին մէջ այդ թուղթին գտնուիլը բաւական պիտի ըլլայ դադրեցնելու սկըսուած պայքարը։ Ի վերջոյ երբ նշմարեց թէ կեղծ պաշտօնագիրն ուզուեցաւ պատերազմական նախարարին կողմէ, չհամարձակեցաւ ճշմարտութիւնը խոստովանիլ, ոչ ալ ընդդիմանալ անոր՝ յատենի Երեսփ. ժողովոյ կարդացուելուն։ Իր գործին կարեւորութեանը գիտակցութիւն չունենալով, ԴՇ. օրը շատ զարմացաւ զինքը բանտ առաջնորդելնուն համար, ու Մոն-Վալէրիէն տարուելու ատեն շարունակ կրկնեց թէ բան մ'ըրած չէ։ Բայց բանտին մէջ խորհրդածելով յանկարծ միտքը լուսաւորուեցաւ, եւ շատ ուշ հասկցաւ գլխուն գալիքը. զգաց որ կորսուած է։ Պայուսակին մէջ ածելիներ դրած էր, — Թերեւս դիտմամբ—։ Այդ ածելիները գործածեց։ Թերեւս մտածած ըլլայ թէ անձնասպանութեամբը շնորհիւ դատապարտուելէ ազատ մնալով, հանգստեան Թօշակ ապահովէ կնոջն, որ չունի ո և է հարստութիւն։

—Զօր. Պուատէֆրի հրաժարականը. — Զօր. Պուատէֆր անցեալ ԳՇ. իրիկուն Գնդ. Հանրիի խոստովանութենէն վերջն հետեւեալ հրաժարականը ղրկեց պատերազմական նախարարին.— «Ապացոյց ձեռք բերի թէ հիմնաւոր չէր տեղեկութեանց դիւանին պետ Գնդ. Հանրիի վրայ ունեցած վստահութիւնս։ Այս բացարձակ վստահութեան հետեւանօք խաբուած էի, և երբ վաւերական յայտարարած Թուղթ մը որ վաւերական չէր, երբ այն ներկայացուցած էի ձեզ։ Այս պայմանաց մէջ, Տէր Նախարար, պատիւ ունիմ խնդրելու որ ընդունիք հրաժարականս։» Յետ երկար բանակցութեանց այս հրաժարական ընդունուեցաւ։

Հրաժարականներ. — Երեսփոխան Մ. Միրման, պատերազմական նախարար Մ. Քավէնեաքի հետեւեալ նամակն ուղղեց.— «Տէր նախարար, վերջին Յլս. 7ին, Տրէյֆիւսի խնդրոյն վրայ ճառ մը կ'արտասանէիք, որուն հրատարակուելուն առաջարկեցի ես, և ժողովն ալ միաձայնութեամբ որոշեց։ Մեծ պատասխանատուութիւն կ'ծանրանար այսպէս մեր վրայ։ Ուստի, երբ յաջորդ օրը մեր պաշտօնակից Մ. Ֆուրնիէռ ուզեց հարցապնդել զձեզ, ձեր կարդացած Թղթերուն վաւերականութեան համար, զի՛ անվաւեր կ'ճանչէր զանոնք, ես ալ իմ քուէովս խնդրեցի Երեսփ. ժողովէն, որպէս զի անմիջապէս վիճաբանութեան դրուի։ Ժողովն անհուն մեծամասնութեամբ ամիս մը ետքի ձգեց այդ խնդրոյն վիճաբանութիւնը, զոր նոյն պահուն անօգուտ կ'համարէր։ Գնդ. Հանրիի ձերբակալութիւնը, խոստովանութիւնը զոր յաջողեցաք անոր բերնէն կորզել թէ վճռական ապացոյցն եղող Թուղթն ինք շինած է, տարօրինակ կերպով կ'փոխեն այս փափուկ գործին բնութիւնը։ Դուք իսկ, Տէր նախարար, որուն ուղղամտութիւնը վեր է ամէն տարակոյսէ, և քաջութիւնն ունիք լոյսը, ճշմարտութիւնն առաջ բերելու ինչ որ ալ ըլլայ, դուք, կ'ըսեմ, Երեսփ. ժողովն և երկիրը վատաբար խաբուեցաք։ Ամբողջ Ֆրանսայի վրայ այս պահուս տարածուած է վատ խաբէութիւն մը, մեր ամէնուս յանցանքով։ Ճշմարտութիւնն որ այսպէս ապտակուած է, զարմանում մը կ'պահանջէ, և պէտք է որ փայլուն ըլլայ։ Անհրաժեշտ պարտք ունիմ զայն ձեռք բերելու։ Հետեւաբար պատիւ ունիմ ծանուցանելու թէ այս նպատակին հասնելու համար պիտի ընկերանամ իմ ընկերակցիս, Մ. Ֆուռնիէռի, այս մասին հարցապնդելու համար զձեզ։ Հաճեցէք ընդունիլ ևլն.» Ուրիշ երեսփոխան մ'ալ՝ Մ. Պրըթոն՝ նմանօրինակ նամակ մ'ուղղելով Մ. Քավէնեաքի, ծանոյց թէ հարցապնդում պիտի ուղղէ Երեսփ. ժողովին մէջ այսքան կարեւոր իրողութեան մ'առթիւ։

ԱՅՍ ԱՌՈՒՐ ՍՈՒՐՀԱՆԴԱԿ

ՏՐԷՅՖԻՒՍԻ ԽՆԴԻՐԸ.—Գնդ. Հանրիի անձնասպանութիւնը. — Ֆրանսայի պատերազմական պաշտօնարանին մէջ կ'հաւաստեն թէ գնդապետ Հանրիի խուցին մէջ, ոչ Մ. Քավէնեաքի և ոչ ալ զօրավար Պուատէֆրի հասցէին ո և է նամակ ուղղուած է։ Գոց նամակ մը միայն գտնուած է Տիկին Հանրիի հասցէին ուղղուած, և բաց Թուղթ մը՝ վրան սա անկապակից խօսքերը գրուած.—«Կ'զգամ որ խենդութիւն կուգայ վրաս... Կ'ուզեմ լուացուիլ Սէնի մէջ։» Բանտարկութեանը միջոցին, ո և է զեկոյց չէ ըրեր իր պետերուն, և հաւանաբար ուղեղային տագնապի մը հետեւանօք անձնասպան եղեր է։

Հրաժարականներ.—Երեսփոխան Մ. Միլվուա նամակ մ'ուղղելով վարչապետ Մ. Պրիսոնի, կ'յայտարարէ թէ Խորհրդարանի նստաշրջանը բացուելուն հարցապնդում պիտի ուղղէ կառավարութեան, ժամանակէ մ'ի վեր Բանակին կրած նախատինքին համար։ «Բանակն, որ չէ դադրած պատուով եւ հաւատարմութեամբ կատարելէ ազգային մեծ պարտականութիւնը զոր երկիրը վստահած է իրեն, ամէն օր վատ թշնամանքներու ասպարէզ կ'ըլլայ։ Մէկ քանի ամիսներէ ի վեր առնելութեամբ լի բուռն և զրպարտալից պայքար մ'սկսած է ոչ միայն պատերազմական նախարարին, Սպայակոյտին և բարձրագոյն հրամանատարութեան դէմ, այլ և նոյն իսկ մեր զինուորական հաստատութեանց սկզբունքին դէմ, եւ յանցաւորք անպատիժ մնալով՝ բարոյական խառնակչութիւնն հանրային վտանգի մը կերպարանքն առաւ։ Այն պահուն յորում արտաքին կացութիւնն արդար մտահոգութիւն կ'պատճառէ յստակատես միտքերու, եւ դրօշին նկատմամբ յարգանքն և կարգապահութեան ոգին անհրաժեշտ պայմաններ են մեր երկրին ապահովութեան, կառավարութիւնն անշուշտ պիտի խորհի թէ չի կրնար երկար ատեն թողուլ որ մեր ազգային ոյժերը տկարացուին եւ անոր վարկը կորուի։»

ՍՈՒՏԱՆ.—Տէրվիշներու յառաջապահներուն հետ ընդհարումները կը շարունակուին։ Տէրվիշներն հետզհետէ կ'ընկրկին եւ կ'փախչին։ Քիչնէր փաշայի բանակը Քէրրէրիի մօտ հասաւ (Խարթումէ 8—10 մղոնի չափ հեռու), ուր բաւական թուով Սուտանցի հետեւակ եւ հեծեալ զօրք, բուռն ընդդիմութիւն կ'ընեն եգիպտական զօրաց, բայց միշտ կ'ստիպուին նահանջել։ Անգլ. Թնդանօթակիրք Քէրրէրիի մօտենալով սկսան ռմբակոծել Սուտանցիներուն դիրքերն, եւ մեծ վնաս հասցուցին։ Թշնամին բաւական կորուստ ունեցաւ։ Գետին աջ կողմն հազարապետ Ուըրթլիի յառաջագունդն հեռուէն նշմարեց մեծ շարժում մը, որ թշնամի բանակէն զանազան գունդերու նահանջն ըլլալ կը կարծուի։ Տէրվիշներն եռանդուն ոգի մը ցոյց կուտան, և իրենց նահանջելէն կ'ենթադրուի թէ հաւաքուելով կ'պատրաստուին կատաղի ընդդիմութիւն մ'ընելու անգլեւեգիպտական զօրաց։

ՍՊԱՆԻԱ ԵՒ ԱՄԵՐԻԿԱ.— Մանիլա, 6 Սեպտ.— Հրամանագիր մը հրատարակուեցաւ որով ամէն ազգի նաւեր ազատ են Մանիլայի նաւահանգիստը մտնելու։ Նաեւ ամերիկեան ու սպանիական նաւեր կրնան վաճառականութիւն ընել Փիլիպպեանց կղզիներուն հետ, առանձնաշնորհում զոր ցարդ սպանիական նաւերը միայն կ'վայելէին։ Հարաւային կղզիներու փարոսներն սկսան վառուիլ։ Կ'ըսուի թէ կրօնական Միաբանութիւնք իրենց ստացուածքները կ'ծախեն Հոնկ-Քոնկի սեղանաւորական խմբակի մը։

Մադրիտ, 1 Սեպտ.— Պատերազմական Նախարարը, Դաչլիճին գումարման մէջ կարդաց Զօր. Ռիոսէ եկած հեռագիր մը, որ կ'ըսէր թէ ծովակալ Տիուէյի խնդրանօք Փիլիպպեանց բոլոր նաւահանգիստները վաճառականութեան առջեւ բացուած, պայմանաւ որ Սպանիոյ կառավարութեան հաւանութեան ենթարկուի։

Մր. Մաքինլի, որ դէպ իր ամարանոցը մեկնած էր, Քլիվլէնտի մէջ թշնամական ցոյցերու առարկայ եղաւ։ Ժողովուրդը, վերջին ծայր գրգռուած զօրաց առողջապահական վիճակին հոգ չտարուելուն վրայ, կ'պախարակէր Նախագահն որ Մր. Ալճէրը պաշտօնանկ չէր ըրած։ Կին մը որ ձեռքին մէջ դանակ մը կ'ճօճէր, ձերբակալուեցաւ։

ՀԵՌԱԳԻՐԵՐ

ԲԱՐԻԶ, 4 Սեպտ.— Կ'հաւաստեն թէ բանակին ընդհ. սպայակոյտի նորընտիր պետ Զօր. Ուրլինաւ՝ Տեղեկութեանց Դիւանը վերակազմելու միտք ունի։

—Ռուս մամուլը Մուրավիէֆ կոմսին զէնընկէցութեան առաջարկին նկատմամբ Ֆրանս. մամլոյ բռնած ընթացքին վրայ մտահոգութիւն կ'յայտնէ։

ԲԱՐԻԶ, 5 Սեպտ.—Դատական Նախարարը, Տիկին Տրէյֆիւսի խնդրագրէն օգուտ քաղելով, Նախարարաց խորհրդէն պիտի պահանջէ Տրէյֆիւսի դատին վերաքննութիւնը։ Վերջին դէպքերուն առթիւ, ժողովուրդն անձկանօք և անհամբեր կ'սպասէ դատին վերաքննութեան։

ԱՅՍՕՐՈՒԱՆ ՀԵՌԱԳԻՐ

Տրէյֆիւսի դատը պիտի վերաքննուի

ԲԱՐԻԶ, 5 Սեպտ.— Նախարարաց Խորհուրդը գումարուեցաւ նախագահութեամբ Մ. Ֆէլիքս Ֆօռի։ Երկարօրէն քննուեցաւ Տրէյֆիւսի դատին նոր դէպքերէն առաջ եկած կացութիւնը։ Դատական նախարար Մ. Սառիէն Դաչլիճին հաղորդեց Տիկին Տրէյֆիւսի խնդրագիրն՝ որով Եղեռնական Օրինագրքին 443րդ յօդուածին համաձայն, 1894ի դատին վերաքննութիւնը կ'պահանջէր։ Դաչլիճն էապէս ընդունեց վերաքննութիւնը։ Մ. Սառիէն՝ ուզեց Տրէյֆիւսի դատին թղթածրարն իբր հետեւութիւն Տիկին Տրէյֆիւսի պահանջումին։

—Զօր. Զիւռլէնտէն, Բարիզի զինուորական կառավարիչն, ընդունեց պատերազմական նախարարութիւնը։

ՄԱՏՐԻՏ.—Ծերակոյտն սկսաւ վիճաբանիլ հաշտութեան նախաշաւիղ պայմաններու յստակագծին վրայ։ Նիստը գաղտնի եղաւ։

ՀՌՈՄ.— Կ'հաստատուի թէ Քափէլլի մարքիզը Մատրիտի իտալական դեսպան պիտի անուանուի, փոխանակ պարոն Բէնզիսի որ Լոնտոնի դեսպան անուանուած է։

ԲԱՐԻԶ.—Ցորենի գինը Լիվըրբուլի մէջ ինկաւ 5/4ի և Մարսիլիոյ մէջ 20.50ի։ Ի Նիւ-Եորք գիներն աւելի հաստատուն էին. գոցուեցաւ 70.10ի։

ԱՆԳԼԵՒԵԳԻՊՏԱԿԱՆ ՄԵԾ ՅԱՂԹՈՒԹԻՒՆ

ՕՄՏՈՒՐՄԱՆ ԳՐԱՒՈՒՄ

ԽԱՐԹՈՒՄԻ ՊԱՇԱՐՈՒՄԸ

ՔԱՀԻՐԷ, 5 Սեպտ.—Քիչնէր փաշա կ'հեռագրէ թէ Խարթումի Էմիրին զօրաց վրայ յաղթութենէ մը ետքը, մըտած է Օմտուրման, և բոլոր ամրութիւնները գրաւած։ Խարթումի Էմիրը փախած է։ Հազարաւոր Տէրվիշներ սպանուած են՝ տեղի ունեցած բուռն ճակատամարտին մէջ։ Անգլիացիներուն կորուստն է միայն երկու սպայ և մի քանի վիրաւոր։

—Քիչնէր փաշայի կողմէ նոր հեռագիր մը կ'յայտնէ թէ Օմտուրման մտնելուն՝ ի գլուխ անգլեւեգիպտական բանակին՝ խանդավառութեամբ ընդունուած է բնիկներէն, որք զզուած էին Տէրվիշներուն յոռի վարչութենէն։ Անգլեւեգիպտական զօրքերը կ'հալածեն Խարթումի Էմիրը։

(Այս հեռագրերէ կ'հասկցուի թէ Խարթումի գրաւումն ալ մօտալուտ է, քանի որ Էմիրը փախեր է։ Սուտանի արշաւանքը լմնցած կրնայ սեպուիլ այլ եւս։ Ծ. ԽՄԲ.)

ԱՄՍԹԵՐՏԱՄ.— Վիլհէլմինա Թագուհին իր մօր հետ հասաւ այս տեղ և ուղղակի արքայական Պալատը գնաց։ Ժողովուրդը խանդավառութիւն ցոյց տուաւ, և դեռատի Թագուհին պարտաւորեցաւ պատշգամն ելնել՝ իր շընորհակալիքն յայտնելու։

ՊԵՐԼԻՆ.— Ֆրետերիկ կայսրուհին ձիով պտտած պահուն վար ինկաւ եւ ոտքը վնասուեցաւ։

ՏՔԹ. ԱՂԻՔՍԱՆԴՐ ՓԷՅ ՈՐԲԱՊԵԱՆ

Իր ի Դարդանէլ ունեցած առժամանակեայ պաշտօնէն վերադարձած ըլլալով, ըստ առաջնոյն հիւանդ կ'ընդունի ամէն օր իր Նակարանը Գումգաբու, Պալի փաշա, Թիւ 75, առաւօտները մինչեւ ժամը 4 և երեկոյները 10էն վերջը, Ուրբաթ օրերը ձրի կը նայի 7—10։ 6—4

ՍԵՂԱՆԱՒՈՐԱԿԱՆ

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

ՓԱԿՈՒՄ		
Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ.	Օ. Ռ.	24 31
Ամէնէն բարձր գին	»	24 32
Ամէնէն վար գին	»	25 24
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	109 3/8
Ամէնէն բարձր գին	»	109 3/8
Ամէնէն վար գին	»	109 —
ԲԱՑՈՒՄ 25 Օգոստ.		
Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ.	Օ. Ռ.	24 31
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	109 3/8
Քուէսի Ժէնէրալ Օթթմ.	Օ. Ռ	9 14
Երկրագործական Պանքա	»	8 30
Սօս. Օթ. Շանժ է Վալ.	Ա. Ռ.	3 10
Օսմ. Ապահովագր. Ընկ.	Օ. Ռ	4 02
Թրամուէյ բաժնեթ.	ղրշ.	740 —
» Ժուիսանս	»	240 —
» պարտաթ.	»	499 —
Տէրքոսի Ջուրի Ընկ.	»	312 —
Քարափ Կ. Պոլսոյ	»	469 —
ՍԹԻԼԱՆՑ		
Քօնսոլիտէ մէկ օրուան	Օ. Ռ.	1 20
» ութ օրուան		3 —
Ռում. Երկ. ութ օրուան	Ֆր.	— —
» » մէկ ամսուան	»	— —
ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ		
20 Ֆրանքնոց	ղրշ.	87 15
Անգլիական ոսկի	»	109 37
Բօլ Իմբէրիալ	»	90 10
Քրիմից	»	51 05
Մէճիտիէ արծաթ	»	107 36
Մէթալիք	»	99 20
Ռուպլ Թղթադրամ	Օ. Ռ.	8 58
ՓՈԽԱՆԱԿԱԳԻՐ		
Լոնտոն 3 ամիս	ղրշ.	109 10
Բարիզ 3 »	Ֆր.	23 05
Ֆիորին մանտա	»	10 91 1/4

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՈՆՏՈՆ. 5 Սեպտ.		
Օսմ. Քօնս. Սէրի Բ.	Ա. Ռ.	47 75
» » » Գ.	»	27 —
» » » Դ.) բաց.	»	23 —
) գոց.	»	23 06
Փոխառութիւն Գաստալա	»	85 —
» Օսմ. 3 1/2 %	»	101 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	12 —
Այտընի Երկաթուղի	»	12 25
Եգիպտական միացեալ	»	109 75
Անգլ. Քօնսոլիտէ	»	110 31
Հելլենական 5 %	»	38 —
Մօնօբօլ Հելլենական 4 %	»	43 25
Ռանթ 4 %	»	32 —
Պուլկ. Փոխառ. 6 % 1888	»	93 50
» նոր » 6 % 1892	»	93 —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 40 3/4
Դրամամթերք	»	2 1/2
ՊԵՐԼԻՆ, 5 Սեպտ.		
Օսմ. փոխառութիւն 1888	մարք	98 10
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	113 25
Անատ. Երկ. պարտաթուղթ	»	98 20
Փոխ. Լոնտոնի վրայ 3 ամս.	»	20 31
ԲԱՐԻԶ, 5 Սեպտ.		
Օսմ. Քօնս. Սէրի Դ.) բաց.	Ֆր.	23 30
) գոց.	»	23 25
» » » Բ.	»	48 10
» » » Գ.	»	27 35
Օսմանիյէ	»	417 —
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	110 —
Օսմ. Ռէժի	»	288 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	554 —
Ֆրանս. Ռանթ 3 %	»	103 10
Քուէսի Լիոնէ	»	871 —
Պանք տը Բառի	»	960 —
Սուէզի բաժնեթուղթ	»	3683 —
Իտալական Ռանթ	»	93 05
Սպանիական արտաքին	»	41 55
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 26 1/2
Դրամամթերք	»	2 —
ՎԻԷՆՆԱ, 5 Սեպտ.		
Փոխան. Բարիզի վրայ	Ֆիօր.	47 62
» Լոնտոնի վրայ	»	120 40
Ռումէլիի Երկաթուղի	»	59 40
Օսմ. Ռէժի	»	131 —

ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԼՈՒՐՔ

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ՀՐԱՊԱՐԱԿ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

ԳԱՂԹԱԲԵՐՔ. —Ցորեն.— Ժամանեցին 4800 պարկ Թրիէսթէ, 300 փոշի, և 1500 ռուս. ծախուեցան 4800 Թրիէսթէ 84—94 էն, 300 փոշի 84էն և 1500 ռուս 73էն։ Խաշխաշ.—Ժամանեցին 1500 պարկ. ծախուեցան 1500 պարկ։ Կ'արժէ օխան 5.20—6 ղշ։ Բրինձ.—Ժամանեցին եւ ծախուեցան 300 պարկ Եգիպտական, 1200 Ռանկուն եւ 100 պարկ Րիզոն, Ա.ն 78—80 ղշ.էն, Բ.ն 116 ղշ.էն և Գ.ը 44 1/2 Փր.էն պարկը։ Սիսեռ.—Թակոնբողի վրայ գործ եղաւ օխան 11 ղշ.էն։ Մոմ.—Ժամանեցին և ծախուեցան 500 անտուկ Ֆուրնիէ եւ 1500՝ Արոլլոն։ Պոսֆորի գինն է քիլօն 3.87 1/2 ղշ. Ֆուրնիէ՝ անտուկը 47 ղշ. Արոլլոն՝ 44 ղրշ։ Բամբակ.— Անտուկը 20 ղշ., ոսկին 100 ղշ.էն։

ՄԵՏԱՂ.—Երկաթ.—Շատ գործ չեղաւ։ Մետաղի միւս տեսակներուն վրայ նշանակութեան արժանի գործ չեղաւ։

ԱԼԲՈՂ.— Ժամանեցին 40 տակառ Թէրէյէնաքօ, 28 ռումանական, 4 Սիրոր. 37 Օլատոֆքա, 16 Բորտաքոֆքա, 6 Զապօքրիչ և 29 Խարքով։ Ծախուեցան 35—37, 38—40, 40, 34—35, 37—38, 37—38 և 39 օխան մէկ օսմ. ոսկւոյ։ Վաճառմունք աննշան են։

ՀԱՆՔԱՔԱՐԻԽ.—Մէկ քանի գործեր եղան։ Կ'արժէ Քարտիֆ՝ 28-30, Նիւքասլ՝ 24-26 եւ սկովտական՝ 20 1/2—23։

ՄԱՆԻՖԱԹՈՒՐԱ. — Հրապարակի վրայ բաւական գործ եղաւ, որովհետեւ Անատոլուէ եկած գնողներ կան։ Մանածի, մարմաշի, կտաւի և տպածոյի վրայ քիչ շատ գործեր եղան։

ԱՐՏԱԾԵԼԻ ՆԻՒԹԵՐ. — Թէֆթիք. — 1100 հակ ծախուեցան զանազան ապրանք օխան 20—22 ղրուշէն։ Բուրդ. — Նոր արտադրութիւնք անցած տարուանին չափ շատ չեն։ Կայսերական գործարանք գնումներ կ'կատարեն։ Իզմիրի մէջ հրապարակն հաստատ է բայց նոր գործ չեղաւ։ Բամպակ.— Ժամանում և վաճառում չկայ։ Իզմիրի մէջ գիներն ամուր կը բռնուին Լիվըրբուլէ եկած լրոց վրայ։ 225—230 ղրուշէն մէկ քանի գործեր եղան։ Մետաքս. — Կրկնոլոր մետաքս կ'փնտռուի, բայց պատրաստ ապրանք չկայ։ Պարսկական ապրանքներ, որ ասկէ առաջ 110-115ի ծախուեցան, հիմա 130ի կ'փնտռուին, բայց պատրաստ չկայ։ Խոզակի եւ մետաքսի վաճառում չկայ գրեթէ։ Պրուսայի մէջ բաւական կարեւոր գործեր եղան։ Մարսիլիայի մէջ Սուրիոյ բժօժական մետաքսի ապրանքները շատ կ'փնտռուին և գիներն ամուր կ'բռնուին։ Լոնտոնի մէջ գործերը կայուն են պատրաստ ապրանք չգտնուելուն։ Իզմիրի մէջ խոզակի խնդրանք կայ միշտ, բայց ապրանք քիչ կուգայ։ Ի Լիոն Պրուսայի բժօժական մետաքսի [կոէժ] գինն է 37 1/2—44 Փր., Սուրիա՝ 41—45 և Սուրիայի կրկնոլոր մետաքս [Օրկանսէն] 45—48 1/2 և Պրուսա 42 1/2 ֆրանք։ Կաշեր. — Բանուկ գործեր եղան զանազան ապրանք։ Աֆիոն. — Վաճառում չկայ։ Իզմիրի մէջ հրապարակն ոգեւորեալ է. գիներն են՝ օխան 93 ղրշ. Թէլքէլ նոր բերք, 95 Գարահիսար. 100 տեղական, Թէլքէլ նոր բերք, և 95 Գարահիսար՝ ընտրանօք ծախուած։ Պատրաստ կայ 2560 կողով։ Դեղի Խեժ. —Ծախուեցաւ 8 պարկ 15 3/4 ղշ.էն օխան։ Իզմիրի մէջ ծախուեցաւ բնական տեսակ 18 1/2 ղրուշէն օխան Մահլէպ.— 60—200 ղրուշ։ Սալեպ.—Օխան 10—14 ղրուշ։ Դեղին հատիկ. 17-17 1/2 ղրշ։ Դեղին ծաղիկ.— Վաճառում չկայ. գիներն են 2-3 ղշ։ Գլբեղ. — Օխան 3—7 ղրուշ։ Մոմ. — 6—14 ղրուշ։ Ընկոյզ.— Օխան 50—55 փր.։ Կաղին.— Կ'արժէ կենդինարը 100-110 ղշ.։ Խաշխաշ.— կենդինարն 30—60 ղշ.։ Պիստակ.— Գործ չեղաւ։ Նուշ.— 4—5 1/2 ղշ.։ Չամիչ.— Օխան 20 փր.էն 4 1/2 ղշ։ Թուզ.— 1 1/2—3 1/4 ղշ. օխան։ Մազթաքէ.— Օխան 22—45 ղշ։

(Առեւտր. Սենեկէ Լրագիր Օգս. 22/3 Սեպտ.)

ԻԼԱՆ

ԽՈՋԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խոջինէի Խասսայի Շահանէէ պիր սէնէ միւտտէթլէ միւպայաա օլունաճագ լահմ վէ միւթէֆէրրուաթընըն մահալը հալը բու մինին 27ինձի բէնչշէնպէհ կիւնիւ զարարը գաթիյի վիրիլէճէկինտէն իթայա թալիպ օլանլարըն եէվմը մէզքիւրտէ նիհայէթ սաաթ 9ա գատար խոջինէի միւշարիէլէյհաա կէլմէլէրի իլան օլունուր։ 3—1

23 ագուստոս 314

ԻԼԱՆ

ԽՈՋԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՅԻ ՇԱՀԱՆԷ

Խոջինէի Խասսայի Շահանէէ պիր սէնէ միւտտէթլէ իժալ իթթարիրլէճէք միւթէնէվվի ֆօթին, գուտուրա վէ ճիզմէնին միւնագասասընա պաշլանըլմըշ օլտուղունտան իժայա թալիպ օլանլարը խոջինէի ճէլիլէի միւշարիէլէյհաա կէլմէլէրի իլան օլունուր։ 3—1

23 ագուստոս 314

ՀՐԴԵՀԻ ԵՒ ԿԵՆԱՑ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆՈՐԹՀ ԲՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԵՐՔԸՆԹԱՅԼ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000 000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 12,954,532
ՀԱՍՈՅԹ 1896 ՏԱՐՒՈՅ 2,981,236

ՆՈՐԹՀԸՐՆ ԷՇՈՒՐԸՆՍ

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 3,000,000. ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ 4,893,700
ՀԱՍՈՅԹ 1896 ՏԱՐՒՈՅ 1,121,900

Ընկերութիւնքս իրենց Կ. Պոլսոյ միացեալ Գործակալութեան միջոցաւ կ'ստանձնեն ամէն կարգի ապահովագրութիւններ ընդդէմ Հրդեհի), աւելի օգտակար եւ աւելի դիւրադնի պայմաններով քան ուրիշ ամէն ընկերութեանց սակերը, բաղդատաբար այն բացարձակ ապահովութեան զոր կ'ընծայեն իրենց դրամագլխոց մեծութեամբ եւ իրենց պահեստի միլիոնաւոր գումարներուն առատութեամբ. — Նաեւ երբ ապացոյց իրենց հաստատութեան, միայն Հրդեհի ճիւղին համար մինչեւ ցարդ տուժած փոխանակ 29,000,000 Անգլ. Ոսկին կ'անցնի։

ԾՈՎԱՅԻՆ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

«ՄԱՐԻԹԱՅՄ»

ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ Անգլ. Ոսկի 500,000 ՊԱՀԵՍՏԻ ԴՐԱՄ Անգլ. Ոսկի 102,345

Ընկերութիւնը կ'ապահովագրէ շոգենաւուց եւ առագաստանաւուց մէջի ապրանքներն եւ դրամաթուղթերը խիստ օգտակար պայմանաւ։ Գնոց եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն առնուլ ուզողք կը հրաւիրուին դիմել Ղալաթիա Մէհմէտ Ալի փաշա խան գետնայարկ թիւ 21 եւ 22 կրկ սենեակներն, առ ԳԱՌՆԻԿ Ե. ՍԵՐՈՒԲԵԱՆ Գործակալ Կ. Պոլսոյ միացեալ երեք Ընկերութեանց։

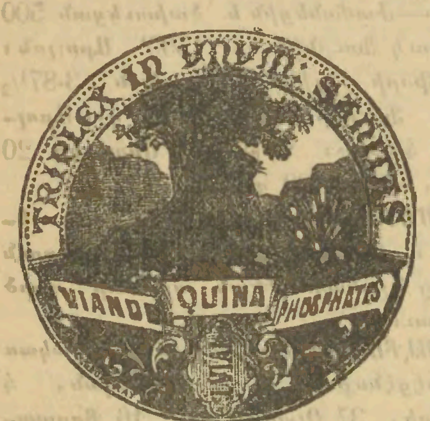

ՎԻԱԼԻ ԳԻՆԻ

Վիալի գինին որ Քինքինայէ, մսի հիւթէ, ֆոսֆաթ տը չօէ եւ ջղային ու ոսկրային գրութիւնը զարգացնելու անհրաժեշտ նիւթերէ բաղադրուած կազդուրիչ ըմպելի մ'է. ամէնէն ազդու դեղն է որ կ'բուժէ արեան աղկարութիւնը, դեղնութիւնը, թոքախտ, ստամոքսի ցաւերը, դժուարամարսութիւն ու փորհարութիւն։ Նոր ապաքինողներ, ծերեր, կիներ, տղաքներ, տկար կազմ ունեցողներ եւ որբուն մէջ նիհարող պատանիներ՝ գործածելով Վիալի Գինին, նոր ոյժ կ'ստանան։ Կ'ծախուի Կ. Պոլսոյ եւ գաւառներու դեղարանաց եւ գեղի մթերանոցներու մէջ։ 52—41

ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷ

ԱՆԱՆՈՒՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԴՐԱՄԱԳԼ. 200.000,000 ՖՐ

ՊԱՀԵՍՏ 50,000,000 ՖՐ.

ԱՄԲՈՂՋ ՎՃԱՐՈՒԱԾ

ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ Կ. ՊՈԼՍՈՅ

Հալաճեան խան Գարաքէօյ, Համաոըլըն Տօփ

ԴԻՐ-ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ կողմ, Սուլթան Համամ

ՔՐԷՏԻ ԼԻՕՆԷՆ կը կատարէ սեղանաւորական ամէն տեսակ գործողութիւն։

Փոխատուութիւն կ'ընէ արժէթղթոց վրայ։

Ընթացիկ հաշիւներ կ'բանայ՝ ի փոխարէն աւանդ թողուած արժէթղթոց։

Ֆրանսական ու օտար զանազան հրապարակներու վրայ չրջաբերութեան կ'գնէ ՓՈԽԱՆԱԿԱԳՐԵՐ եւ ՎԱՐԿԱԳՐԵՐ։

Պորսայի հրամաններ կ'կատարէ. կտրոններ կ'վճարէ։

Արժէթուղթեր կ'պահպանէ։

Դրամ կ'ընդունի Ջէքի հաշուով։

Պայմանաժամով ՄՈՒՐՀԱԿՆԵՐ կուտայ, որոշեալ պայմաններով։

Վարկագրերու տէրերուն համար մասնաւոր ՍԱԼՈՆ ունի։

ԴՐԱՄԱՐԿՂՆԵՐ վարձու կուտայ։ Առեւտրական տումսերու, բեռնագրերու եւ փոխանակագրերու արժէքը կ'գանձէ։

ՊՈԼՍՈՅ ԴԻՐ-ԳՈՐԾԱԿԱԼՈՒԹԻՒՆԸ կը կատարէ ամէն տեսակ սեղանաւորական գործեր։

Վաճառաց վրայ փոխատուութիւն կ'ընէ։

Վաճառք կ'ընդունի թէ իբրեւ անպայման աւանդ՝ պարզ մթերոցներ ստանալով եւ թէ յանձնակատարութեամբ՝ ի Պոլիս կամ յարտասահման վաճառման համար։

ԼԱ ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

ԱՄԵՆԱՀԻՆ ՄԻՋԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿ.

ԿԵՆԱՑ ՎՐԱՅ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԻՒՆ ԵՒՐՈՊԱ

Բարիզ 1 եւ 3 Լը Բէլթիէ փողոց (Պուլվար տէ զ'Իթալիէնի անկիւնը)։ Ընկերութեան շէնքերն ալ մէջ կը վերաշինուին, որով իր գրասենեակներն առժամաբար փոխադրուած են նոդռ-Տամ տէ Վիքթուար փողոց Թ. 42.

1898 Յունուար 1ին ամբողջովին իրականացած երաշխաւորութեան պատրաստ գումարն է ՄԷԿ ՄԻԼԻԱՐ ՔԱՌԱՍՈՒՆ ՄԻԼԻՈՆ ֆր.։ Ապահովագրութիւն որ կ'առնէ՝ 4,545,160,943 ֆր.։ Ընկերութեան հիմնուելէն ի վեր՝ 1845՝ ապահովագրեալներու վճարուած՝ մէկ միլիառ 320 միլիոն։

1898ին հինգ ամսուան վճարելի շահերն են 14,400,000 ֆր., 1897էն 1,424,000 ֆր. աւելի։

ԼԱ ՆԻՒ ԵՈՐՔ ունի 300,000է աւելի անդամ, որք Ընկերութիւնը կը կազմեն, որոց կ'պատկանի Ընկերութիւնն եւ որոց կ'վերաբերին Ընկերութեան բոլոր շահերը։ Երէ մասնակից էք, եւ կամ ստակային չէք, խիստ շահեկան է ձեզ համար ճանչնալ Ընկերութեան մասնաւոր կարգադրութիւնները։ Օրինակի համար մարմնական տեղեկութիւններ ուզեցէք իբրեւ հաստատուն գործ ապահովագրութեան վրայ որ հարիւրին չորս երաշխաւորութեամբ տոկոս ունի. նոյնպէս առանձին տեղեկութիւններ եւ տպագրեալ թուղթեր ապահովագրութեան վրայ, ի դէպ մասնաւոր թղթադրամներու ժամանակ...։ Աւելի ընդարձակ տեղեկութիւններու համար դիմել առ

Տնօրէնութիւն ի Թուրքիա
Ճ. ՌՒ. ՀՈՒԻԹՕԼ ԵՒ ԸՆԿ.
Ենիճէ-Պաղչէ
Ա. ՋՈՒՀԱՃԵԱՆ
Վոյվոտա փողոց, Վիթալիս խան
Ղալաթիա

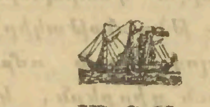

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերփուլ եւ Միջերկրական ծովու բեռնող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Ալմասիա	3500	Թիպա	2500
Ռամեսէս	3500	Մարէօթիս	2500
Մէնիսս	3500	Նեգդիս	2500
Անիւպիս	3000	Բերա	2250
Ազօր	3000	Օսիրիս	2250
Անօքիւս	3000	Սֆինքս	2000
Օսմանլի	3550	Կառաքօնի	1500
...	2750	Իպիս	1500

Գործակալ առ Ճ. Վ. ՌԻԹՕԼ Ե. ԸՆԿ. Ունքափան խան

Ֆիւրսթ ՄՈՍ Ե. ԸՆԿ.
34. Ճէյմս Սթ. եռ. Լիվերփուլ

ՖՐԷՏ. ԼԷՅԼԱՆՏ ԵՒ ԸՆԿ.

ՇՈԳԵՆԱՒԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Լիվերփուլ եւ Սեւ-ծովու միջեւ բեռնող շոգենաւեր

Անուանք	Թօնօ	Անուանք	Թօնօ
Վէքդորիան	10500	Ֆլավիան	3500
Աւաքէնիան	10500	Լէֆքզիքըն	3500
Քէսդրիան	10500	Բրիժիըն	3000
Լոնքաստրիան	9000	Ալճէրիան	2500
Ֆիլատէլֆիա	9000	Արաբիան	3500
Գօլըմպիան	8000	Աթէնիան	2500
Ճօրճիան	8000	Անատոլուքեան	2500
Գոնդոնիան	8000	Ալզարիըն	2500
Ֆրոնքիան	8000	Լէպանոն	2000
Քանաւիան	3700	Մինիօ	900
Վալոնիան	3700	Օփորդօ	800
Ֆլավինիան	3700	Լիսպոն	800
Ֆլորիան	3500		

Ֆուլճ շոգ., Նաւապետ Լիթլըր, Բոսֆորէն գալով դէպ ի Սեպտ. 3 անյապաղ պիտի երթայ Լիվըրբուլ։

Արեէնա շոգ. Նաւապ. Հէթ, այս չորեքշաբթի կ'մեկնի ուղղակի ի Լիվըրբուլ։

Ֆուլիէն շոգ. Նաւապ. Լօկըն, Լիվըրբուլէ կ'սպասուի ամսոյս 8ին։

Ապրանքի տէրերէն կ'խնդրուի իրենց ապրանքի ցուցակը ... Ղալաթիոյ մաքսատունն հանելու համար իրենց հրամանքը գրելով շոգենաւին ժամանումէն 24 ժամ առաջ։

Աւելի տեղեկութեանց համար դիմել առ ԷՏՎԱՐ ԼԱՖՈՆԹԷՆ Մէհմէտ Ալի փաշա խան, թիւ 1 Ղալաթիա

ՌՕՍԻԱ

COMPAGNIE ROSSIA A ST PÉTERSBOURG

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

1881 Մարտ 20 ին կայսերական հրամանով արտօնեալ
Ընկերութեան կեդրոնատեղին Բեթերսպուրկ
Ընկերութեան ապարանքը, Մեծ Մորսքայա 37
Ապահովագրութեանց ճիւղեր ՀՐԴԵՀ. — ԿԵՆԱՔ. — ՓՈԽԱԴՐՈՒԹԻՒՆ. — ԱՐԿԱԾՔ.

Ընկ. դրամագլուխ ամբողջովին վճարուած 10,000,000 ֆրա.
Երաշխաւորութեան գումար 67,000,000 »
1895 ի հասոյթք 25,000,000 »
1881 էն ի վեր Ընկերութիւնը իր ապահովագրեալներուն վճարած է մօտ 100,000,000 »

Ընկերութեան քննիչ ի Կ. Պոլիս Ա. ՔՆԻՐՇԻԱՆ
Ղալաթիա, Թերսանէի փողոց (հին Մաքսատան փողոց)
Ընդհ. Գործակալ Թուրքիոյ համար ԹԵՕՏՈՐ ՓԵՐՐԵՆ

ՀԱՄՊՈՒՐԿ ԵՒ ՄԻՒՆԻԽ

ՄԻԱՑԵԱԼ

ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ ԸՆԴԴԷՄ ՀՐԴԵՀԻ

Դրամագլուխ	ֆրանք	14,500,000
Պահեստի գրամ	»	26,504,000
Տարեկան հասոյթ	»	58,937,000

Ընկերութիւնս ՓՈԽԱԴԱՐՁԱԲԱՐ ՆԱԽՈՐՈՒԹԵԱՄԲ կ'ապահովագրէ մթերանոցներ եւ բնակարաններ եւ տանց մէջ գտնուած վաճառքներ եւ կարասիներ, խիստ չափաւոր սակագիներով։

Լիազօր ներկայացուցիչ Կ. Պոլսոյ

ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ, Պոլիս Պահչէ-Գաբու, Անանիատեան խան, 20, 21, 22

ՄՈՒՉՈՒԱԼ ԼԱՅՖ

ԿԵԱՆՔԻ ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ, ԱՇԽԱՐՀԻ ԷՆ ՆԱՐԵՒՈՐԸ

ՀԻՄՆՈՒԱԾ 1842 ԻՆ Ի ՆԻՒ-ԵՈՐՔ

ԵՐԱՇԽԱՒՈՐՈՒԹԵԱՆ ԴՐԱՄԱԳԼՈՒԽ 1,314,000,000 ՖՐ. ԱՄԲՈՂՋՈՎԻՆ ՎՃՐԼ.
1897 ՏԱՐՒՈՅ ՀԱՍՈՅԹՔ 280,600,000 ՖՐԱՆՔ

Այժմու ապահովագրութիւնք եւ ցկեանս եկամուտ 4 միլիառ 853 միլիոն ֆրանք
Յաւելուած (Նախատեսութեան դրամագլուխ) 183 900.000 ֆր.
ՄՈՒՉՈՒԱԼ ԼԱՅՖ բաժնետէր չունենալով ապահովագրուողները միայն կ'վայելեն թէ՛ ապահովագրութեան եւ թէ շահագործման բոլոր արդիւնքը։

Անփոփոխ եւ հաստատուն քաւիշեր

ԳՈՐԾԱԿԱՆ ՍԱԿԵՐ. — Ապահովագրութեան մուրհակ՝ Ամբողջ կեանք ցկեանս եւ ժամանակաւոր բաժիններով։ Մուրհակ՝ 5 0/0 պարտաթուղթ։ Մուրհակ՝ մասնակի եւ շարունակական վճարումներու։ Մուրհակ խառն՝ բաժնեհամար եւ շահ երաշխաւորեալ։ Մուրհակ՝ յունուար դրամագլխով եւ շահով։ Զաւակներու օժտումի ծրագրներ 10, 15. 17 եւ մինչեւ 18,39 0/0 եւլ. եւլ.

Ընդհ. Գործակալ Հ. ՏԸ ԱՆՏՐԻԱ
Գործակալութեան վարիչ ԱԼՊԵՐԴ ՄԷՕԼՀԱՈՒԶԷՆ
Պոլիս. Պաղչէ-Գաբու Իպլիկ Պէյ խան

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
Տարեկան 7 մէճ. 6 ամս. $3^1/_2$. 3 ամս. 2 Մ. Կ. Պոլսոյ համար 3 ամս. 36 ղրշ։
Արտասահման 40 ֆր. 6 ամս 20, 3 ամս. 10։ Թղթատարի ծախք մեր վրայ, բաց ի Բոսթ Լոքալէ։

Իսկմայ Թերթին կ'ստորագրէ մի միայն ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՆ
Առ որ կ'ուղղուին ամէն գրութիւնք
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ եւ այլ
գրութիւնք ետ չեն դարձուիր։

ԱՐՏՕՆԱՏԷՐ ԲԻՒԶԱՆԴ ՔԷՉԵԱՆ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ», ՕՐԱԳՐՈՅ
Կ. Պոլիս, Nº 23, 25, Պապը Ալի ճատտէսի

ԹԵՐԹՕՆ «ԲԻՒԶԱՆԴԻՈՆ»Ի (15)

ՔԱՍԻՄ

ՎՐԷԺԽՆԴԻՐԸ

Վ Ե Պ

ԱԶԳԱՅԻՆ ԸՆԿԵՐԱԿԱՆ ԿԵԱՆՔԷ

Վահրամ պէյ Գառնակերտեաններու պատրաստուիլը տեսնելով Տիկին Նեկտարի մօտեցաւ եւ զարմացական հեշտով մը.

—Ի՞նչ կ'ընէք Տիկին, դո՞ւք ալ կը մեկնիք, հարցուց։

—Այո, պատասխանեց Նեկտար։

—Առանց ...բեի սպասե՞լու։

—Շնորհակալ ենք, պէյ, գիտէք որ ամուսինս երբէք իր սովորոյթները չուզեր փոխել, այնչափն ալ ձեր եւ Պ. Մրայօնեանի սիրոյն համար ըրաւ։

Երախտապարտ եմ այդ մասին, սակայն միւս կողմէն շատ պզտիկ պիտի մնանք Պ. Մրայօնեանի առջեւ. մենք զձեզ իբրեւ մեր ամենամտերիմ բարեկամը ներկայացուցինք, ի՞նչ պիտի ըսէ հիմա երբ տեսնէ որ ամէնէն վերջ եկաք եւ ամէնէն առաջ կ'մեկնիք։

—Մենք անկէց ներողութիւն կը խնդրենք։

—Անկարելի՜ բան է, չեմ կրնար թողուլ որ երթաք, ըսաւ Վահրամ վճռական կերպով, եւ համոզիչ խօսքերով սկսաւ փաստաբանել անոնց երեկոյթէն մեկնելուն անպատեհութիւնը։

Քիչ մը վերջ Գառնակերտեան եւս ամուսնոյն քով գալով ներողութիւն խնդրեց Վահրամ պէյէն մեկնելու համար. իսկ երիտասարդը չարունակելով իր ընդդիմութիւնը։

—Ի՞նչ կ'ըսէք, Արգար էֆէնտի, գոչեց, կարելի՞ բան է որ այսպէս երեկոյթին կէսէն թող տամ ձեզ մեկնելու։

—Երեկոյթին կէ՞սն է. հիմայ արեւ կ'ծագի։

— Եթէ կէս օր իսկ ըլլայ չեմ կըրնար թող տալ՝ պարապ տեղը մի պնդէք։

—Բայց ձեզի ալ մեղք է Պէյ. տեսէք ի՞նչպէս գունատեր էք. եթէ պարանոցները գոհացնել կ'ուզէք, այդ անկարելի է, մինչեւ վաղն առտու իսկ եթէ չարունակեն չեն կշտանար. մանաւանդ որ Պ. Մրայօնեան ալ հանգստանալու պէտք ունի։

—Մրայօնեանի մասին հոգ մ'ընէք անիկայ ամբողջ կեանքը երեկոյթի մէջ ան . . . բայց ահա ինքը դէպ ի հոս կուգայ։

Հազիւ խօսքն աւարտած էր Վահրամ եւ Մրայօնեան Գառնակերտեաններուն խումբին մօտենալով. լուրջ ժպիտով մը։

—Եթէ չեմ սխալիր, անհամաձայնութիւն մը ունիք կարծեմ, ըսաւ։

—Մեծ անհամաձայնութիւն. պատասխանեց Վահրամ։

—Կարելի չէ՞ որ իրաւարար ըլլալու պատիւն ընծայէք ինձ։

—Շնորհակալ կ'ըլլանք ըսաւ Նեկտար ծիծաղելով, պայմանաւ որ սակայն իրաւունքը մեզի տաք։

—Իրաւ որ Տիկին, դուք եզական դատախազ մ'էք, յարեց Մրայօնեան ժպտելով, եւ քանի որ կասկած ունիք ձեր իրաւանց վրայ, կ'հետեւցնեմ որ իրաւունքը Վահրամ պէյինն է։

—Դաւա՞, գոչեց Վահրամ, Գառնակերտեանի ձեռքը սեղմելով, ուրեմն պիտի չմեկնիք երեկոյթէն։

—Ի՞նչ, մեկնի՞լ կ'ուզէին, հարցուց Մրայօնեան։

—Արշալոյսը մօտեցաւ, պատասխանեց Գառնակերտեան եւ մեր ամենուն համար ալ քիչ մը հանգիստ ընել լաւ կ'ըլլայ կարծեմ։

—Ես թէեւ Կ. Պոլսոյ սովորոյթը չեմ գիտեր, սակայն չափազանց գոհ պիտի ըլլամ եթէ մինչեւ երեկոյթին վերջ վայելեմ ձեր ընկերակցութիւնը։

Մրայօնեանի այս բացորոշ կամքին առջեւ տեղի տուաւ Գառնակերտեան եւ վառ խօսակցութիւն մը սկսաւ իրենց մէջ։ Բայց երկու երիտասարդներուն ալ կէտ նպատակին Վարդենին էր. եթէ ոչ Գառնակերտեանի ժամ մը աւելի նստիլը կամ ոչ բնաւ չէր շահագրգռեր անոնց եւ ոչ մին։ Վահրամ պէյ վիճակահանութեան սկսելէն ի վեր հարիւր անգամ չափած ձեւած էր մանկամարդ աղջկան մրցանակ մը տալու խնդիրը, սակայն շատ մը նկատումներով չէր համարձակած։ Ամէնէն աւելի զինք վախցնողը Վարդենիի արժանապատուութիւնը վիրաւորելու երկիւղն էր. ասոր համար թէեւ քանի մը օրինակ պատրաստեց, սակայն ամենուն ալ տարբեր մեկնութիւններ տալով չհամարձակեցաւ անոնցմէ մին ներկայացնելու։ Նախ սա ոտանաւորը գրեց։

Թռչնիկ մ'եմ ոսկի կիթառ,
Ամէն ճիւղ քեզի դադար,
Դարձի՛ր, դարձի՛ր չուքիս տակ,
Քեզ կ'սպասէ բոյնդ տաք։

Բայց յետոյ անյարմար գտնելով պատռեց եւ հետեւեալը գրեց.

Փեղեցիկ ես, ինչո՞ւս պէտք,
Երջանիկ ես, ինչո՞ւս պէտք,
Կ'ուզէի որ ըլլայիր,
Թշուառ, ու ինձ հետ լայիր։

Այս երկրորդին ալ ուրիշ մեկնութիւն տուաւ, ու թէեւ այսպէս երրորդ մը չորրորդ մը եւս գրեց, բայց վերջապէս քաջութիւն չունեցաւ անոնցմէ եւ ոչ մին ներկայացնելու մանկամարդ աղջկան։ Եւ հիմա որ ծնողքը Մրայօնեանի հետ վառ խօսակցութեան մը սկսած էին, ինքն ալ նոր փորձ մը ընելու դիտումով Վարդենիին մօտեցաւ ու ընտանեկան ձեւերով։

—Ի՞նչպէս անցաւ երեկոյթն հարցուց։

—Բաւական բուն նշանակութեամբն յաջող, պատասխանեց Վարդենի։

—Ձեզ կարծեր որ մեծ թերութիւններ եղած ըլլան։

—Ընդհակառակն պզտիկ թերութիւն մ'իսկ չկար եւ հանդիսականներուն ամենքն ալ շատ գոհ մնացին։

—Ի՞նչ ըսեմ եթէ նեղսուողներ կան իսկ, ներողամիտ թող ըլլան, մայրս միամիտ կին մ'է, խեղճը ծերացած է եւ ընդունելութեան վրայ գաղափար չունի, Աշխէնն ալ դեռ տղայ կ'սեպուի, անոր վրայ ալ չեմ կրնար ծանրանար։

—Բայց այդ արդարացումներուն տեղի չկայ, օրինակելի կարգապահութիւն կ'տիրէր երեկոյթին մէջ։

—Ա՜խ, հառաչեց Վահրամ, ես գիտեմ թէ ի՞նչ բանն է որ կ'պակսի մեր բոյնին, բայց . . .։

Վարդենի անմիջապէս հասկնալով երիտասարդին իրեն նկատմամբ բրած ակնարկութիւնը, խօսքին նիւթը փոխելու մտքով։

—Բայց վիճակահանութիւնը շատ յաջող անցաւ, ըսաւ։

—Այո՛, օրիորդ պատասխանեց երիտասարդը. բայց աւա՜ղ որ ինձ համար բոլորովին անյաջող ըսել է։

—Ինչո՞ւ, հարցուց աղջիկը հետաքրքրութեամբ։

—Անոր համար որ . . .

Վահրամ պէյի խօսակցութիւնը կիսկատար մնաց, քանի մը ընտանիքներ կ'մեկնէին եւ իբրեւ տանտէր՝ անոնց հրաժեշտի ողջոյնն ընդունելու վայրկենական հարկին մէջ էր. ուստի ծառաներուն կողմէ եղած ազդարարութեան վրայ, ներողութիւն խնդրելով օրիորդէն՝ ակամայ մեկնեցաւ. մտքէն հարիւր անգամ անիծելով ձախող հիւրերն, որ ճիշտ իր սիրտը բանալու պահուն՝ իրենց անհարկի մեկնումով տակն ու վրայ ըրին պատրաստած ծրագիրներուն ամբողջութիւնը։

Իսկ Օր. Աշխէն վերջին պահուն Տիգրանը ձեռք անցուցած, իր ամբողջ հմայքը կ'ծախէր, անոր սիրտը գրաւելու համար։ Թեթեւսոլիկ աղջիկն՝ այն գիշեր անտանելի կացութեան մը հանդէպ կ'գտնուէր. երիտասարդներն այնչափ շատ ու բազմակողմանի էին որ չէր կրնար անոնցմէ մէկուն նախապատուութիւն տալ։ Թէեւ չաբաթներէ ի վեր տասնեակ նամակներով ձանձրացուցած էր Տիգրանը, սակայն ո՞վ կերաշխաւորէր որ այն նամակներուն օրինակները, միմիայն վերնագիրի փոփոխութիւնով մը ուրիշ երիտասարդներու ալ չէին ղրկուած։ Ո՛հ պատուոյ զգացում կրող աղջիկ մը, բարոյական տէր կոյս մը որ կ'փափագէր ապագային մայր տիտղոսին արժանանալ. անչուշտ այս ասպիճան չպիտի ստորնանար. բայց Աշխէն աստր ոչ մին էր եւ ոչ միւսն. այլ վատահ իր հրապուրութեան վրայ, եւ արդէն չլխտի, խեղճին փչածը կ'ընէր, կատարելապէս համոզուած ըլլալով որ, այս դրամապաշտ դարուս մէջ աղջկանց համար ամէն բան ներելի է, բացի հարուստ դրամօժիտ չունենալէ, եւ ինք քանի մը տասնեակ երիտասարդներու աչք շլացնելու չափ դրամօժիտ կրնար տալ ամուսնոյն։

Այն գիշեր ամէնէն առաջ Մրայօնեանին սիրտ տուած էր, բայց նկատելով որ անիկայ պաշտօնապէս կ'ուզէ տեսնուիլ հետն, ամիջապէս պահեստիներէն թիւ մէկին յարած եւ այսպէս բերանփոխի օրինօք երիտասարդներու մեծագոյն մասին հետ պարելէ, զուարճանալէ կատակարանելէ վերջ հիմայ Տիգրանին հասած էր։

Շար.